Poštnina plačana v gotovini

GORENJSKI GLAS

LETO V. — ST. 51 — CENA DIN 6.—
KRANJ, DNE 13. DECEMBRA 1952

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA GORENJSKO

Mogočna zmaga ideje socializma

V radovljiškem okraju je OF zmagala na vsej črti

NEDELJSKIH VOLITEV SE JE UDELEŽILO 96.36% VOLIVCEV — NAVAL NA POSAMEZNA VOLIŠČA V ZGODNJIH JUTRANJIH URAH — BUDNICA KOVINARSKE GODBE NA JESENICAH — PRAZNIČNO RAZPOLOŽENJE VOLIVCEV — SOVRAŽNIKI SOCIALIZMA SO OSRAMOČENI UTIHNILI

Na nedeljskih volitvah v občinske in okrajne ljudske odbore je Osvobodilna fronta v radovljiškem okraju — kakor povsod drugod — slavila veličastno zmago nad vsemi sovražniki socializma, ki so morali osramočeni utihniti. Visoka udeležba na volitvah — v radovljiškem okraju je glasovalo 96.36% volilnih upravičencev — je ponovno potrdila neomajno zaupanje in zvestobo delovnega ljudstva državnemu in političnemu vodstvu.

Na Jesenicah, kjer so se na zahtevo volivcev začele volitve že ob štirih zjutraj, so se kmalu po tretji uri začele prižigali luči v številnih oknih. Ko so volilne komisije ob štirih odpirale vrata volišč, so ljudje na več krajih dobesedno navalili na vhode, kajti vsak je hotel biti prvi in doseči zmago. Kljub ostremu mrazu in vetru so bile ceste že navsezgodaj polne ljudi. Kmalu se je po cestah in ulicah tudi oglasila kovinarska godba, ki je z budnicami oznanjala začetek volitev in veselja industrijskega mesta. Odstotek volivcev je od ure do ure naraščal in zvočniki na cestah so sproti obveščali ponosno ljudstvo o poteku volitev.

Pa ne samo na Jesenicah, v vsem radovljiškem okraju je vladalo slavnostno razpoloženje. Raz hiš so plapolale zastave, prav tako so bila volišča okrašena z zastavami, zelenjem in slikami naših voditeljev. Na mnoga volišča so ljudje prihajali s pesmijo in harmoniko, ki se je po opravljeni državljanski dolžnosti še dolgo razlegala od omizij prijateljev in znancev. Tako je bilo na Hrušici, Jesenicah, Javorniku, Bledu, v Bohinju, Lescah, Radovljici, Kropi in še v nekaterih manjših krajih. Povsod je bilo opaziti vesele in ponosne ljudi, ki vedo kaj hočejo in ki se zavedajo velikega pomena volitev. Prav zaradi takega razpoloženja ljudi je težko zapisati, kateri kraj se je na volitve najbolje pripravil.

Volišča in posamezni volivci so plemenito tekmovali med seboj, katero volišče bo lepše urejeno in kje bodo prvi zaključili volitve. Glede okrasitve volišč menimo, da so tudi letos Hrušičani odnesli zmago, saj imajo oni za take stvari poseben smisel in čut za lepoto. Toda letos je bilo opaziti, da so bila Hrušičanom že zelo blizu številna druga volišča in bodo prihodnjič le s težavo obdržali prvenstvo.

Prvi so na Jesenicah zaključili volitve pri »Gradisu«, kjer so že ob deseti uri dopoldne dosegli 98.96%. Prav dobro so se držali tudi na Mlinem pri Bledu, od koder so že ob osmi uri javljali 70% udeležbo. Slabo pa je v jutranjih urah kazalo na Otoku pri Mošnjah, kjer je do 9. ure volilo šele 13 volivcev od 118. Pozneje se je stanje po zaslugi tamkajšnjih aktivistov popravilo.

Ker ni mogoče naštevati poteka volitev številnih volišč v radovljiškem okraju, ponovno samo trdimo, da smo z volitvami izbojevali novo veliko zmago nad vsemi, ki mislijo zavirati naš razvoj na poti k blagostanju in sreči vsega delovnega ljudstva Jugoslavije.

„Nočem priti v časopis . . ."

Pri nedeljskih volitvah smo imeli priliko videti nešteto svetlih primerov, kako naši ljudje spoštujejo svojo ljudsko oblast in so vsak čas pripravljeni dokazati svojo ljubezen in hvaležnost do države, kjer vlada enakopravnost, pravičnost in svoboda. Ganljivo je bilo gledati vojne invalide ter stare upokojence in upokojenke, ki so se pomešali med našo mladino ter »hiteli« na volišče, da opravijo svojo državljansko dolžnost.

Takih prizorov je bilo v nedeljo mnogo. Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo navesti vseh. Navedli bomo samo enega: Nad 80-letna Rovanova mama z Blejske ceste na Jesenicah je volila okrog osmih zjutraj. Ko so jo nekateri volivci opozorili, da bi lahko zaradi bolnih nog ostala doma ali pa volila kasneje, je smehljaje odgovorila: »Še vedno sem bila prva na volišču, letos pa nisem hotela, kar nočem, da bi me vlačili po časopisju . . .« Pa je Rovanova mama zaradi svoje zavednosti le prišla v časopis. Morda bi res ne prišla v časopis, toda na istem volišču smo doživeli tudi

Sramoten primer gostilničarke Kalanove

V Podmežakli sta bili dve volišči. Prvo v prostorih internata metalurške industrijske šole, drugo pa v prostorih gostilne Kalan Anice. Toda preden so mogli aktivisti urediti volišče v tej gostilni, so doživeli velike neprijetnosti.

Kot znano, so bile gostilne letos tudi na dan volitev odprte, razen tistih, v katerih so bila volišča. Da gostilničarka Kalan Anica ni prijateljsko razpoložena do Fronte in ljudske oblasti, Podm žaklarji že dolgo vedo. V soboto in nedeljo pa je Kalanova svoje nerazpoloženje do njih pokazala v taki luči, da ji je treba tudi javno povedati, da lahko svojo gostilno mirno zapre, ker je Podmežaklarji ne rabijo več.

Kalanova je namreč ljudi, ki so jo dostojno prosili, da bi za 24 ur odstopila svoj lokal za volišče, nahrulila, da tega ne more dopustiti, ker bo imela zaradi volitev najmanj dva tisoč dinarjev škode. Kalanova se morda ne zaveda, da je s tem sama sebe izdala. Torej dva tisoč dinarjev zasluži vsako nedeljo! Radovedni smo, če je tako odkrita tudi pri napovedi davkov!? Radovedni smo tudi, če bodo zavedni frontovci še kdaj šli v njeno gostilno, ko bodo zvedeli, da je Kalanova z obema hčerkama vred volila šele tik pred zaključkom volitev. Prav zaradi Kalanovih je morala čakati volilna komisija do zakonitega roka, čeprav je med voliščem in njeno kuhinjo le tenka stena in samo dvoje vrat. Frontovci iz Podmežakle smo si to njeno nagajivost in nerazpoloženje do nas prav dobro zapomnili!

Nič boljši, ali pa še slabši od Kalanove, ni koroškobelski fajmošter, ki se volitev sploh ni udeležil. Njega ni bilo ne samo zato, ker se je bal, da bi mu veter prepihal razmehkuženi obraz, ampak predvsem zato, ker je hlapec sovražnikov svobode, hlapec in suženj vatikanskih srednjeveških mračnjakov in hinavcev. Na našo srečo, veselje in ponos je pri nas Kalank in fajmoštrov samo kake 3 odstotke.

Kamnik se je dobro odrezal

V KAMNIŠKI BISTRICI JE VOLILO 97% UDELEŽENCEV

Kamnik je bil na dan volitev zelo razgiban. Volišča so bila od ranega jutra polna volivcev, ki so hiteli, da bi čimprej opravili svojo državljansko dolžnost. Mnoga volišča, posebno tista v središču mesta, so že v prvih opoldanskih urah volitve zaključila s 100% udeležbo. Na sploh so Kamničani izšli na te volitve v tolikšnem številu kot še nikdar doslej. Volitve so zaključili z 98.9 odstotno udeležbo. Izbira kandidatov je bila velika in izvolili so najboljše: Alfreda Janka, dosedanjega predsednika občine, Jakoba Kralja, nameščenca Podjetja Kamnik, Dušana Jagodica, Marico Brejčevo, Filipa Heričko, Alojza Bešterja, Jožeta Pikelja, Ivana in Franca Zoreta, Borisa Bavčarja in druge. V okrajni ljudski odbor pa so izvolili: Alfreda Janka, Marico Brejčevo, Antona Svetlina, Ciril Marčuna in Miha Koširnika.

V sosedni občini Kamniški Bistrici, ki ima po velikosti najbolj razvlečeno območje pod Kamniškimi planinami, se je volitev v občinski ljudski odbor in okr. skupščino udeležilo 97% volivcev, kar je zelo visok odstotek. Tu je volitve prvi zaključil s 100% udeležbo že v dopoldanskih urah delovni kolektiv »Kaolina« in s tem dal dokaz svoje visoke razredne zavesti. Kregarja Franca, predsednika delavskega sveta Podjetja Kamnik, ki je tu kandidiral, so volivci izvolili v občinski in okrajni ljudski odbor, prav tako Vinka Urha, delavca iz rudnika kaolina v Črni. V novi občinski odbor pa so bili nadalje izvoljeni še: Jože Urh, kmečki sin, Jože Spruk, delavec, Martinc Furlan, kmet, Franc Potočnik, dosedanji predsednik občine, Anton Trobevšek, delavec »Titana« in drugi.

V Radomljah so imeli na občinskih volitvah prav tako lepo udeležbo: 98.2%. Med drugimi je v nov občinski ljudski odbor izvoljen Ivan-Stane Semen iz Preserij, nosilec partizanske spomenice iz leta 1941.

Slabše so volitve potekale v Tuhinjski dolini: **Šmartnem, Tuhinju in Motniku**, kjer so bile tudi volilne predpriprave zelo slabe.

Doslej največja udeležba na volitvah v kranjskem okraju

DELAVSTVO SE JE UVELJAVILO TUDI NA VASI — OSAMOSVOJITEV OBČIN — PORAZ REAKCIONARJEV

Preteklo nedeljo smo izvolili odbornike novih občinskih odborov in Okrajnega ljudskega odbora. Ta telesa bodo skupaj z okrajnim svetom proizvajalcev v prihodnje najvišji organi ljudske oblasti v našem okraju. Po novem zakonu o ljudskih odborih bodo res pravi predstavnik ljudstva in njegovih koristi. Zato je pomen preteklih volitev tako velik. Volitve so pokazale, da so se volivci tega zavedali. Izvolili so take odbornike, ki bodo sposobni voditi razvoj svoje skupnosti in razvijati dalje socialistično demokracijo, kar pomeni čedalje širšo odločanje vsega naprednega prebivalstva o svoji prihodnosti.

Rezultati nedeljskih volitev so boljši kot v zadnjih letih. Množične organizacije po občinah so v političnih pripravah na volitve nosile glavno breme. To pot so predvolilne priprave vodili občinski politični delavci in ne aktivisti z okraja, kar že samo po sebi pomeni velik uspeh v osamosvojitvi občin. Predvolilni sestanki delavcev v krajih, kjer bivajo, so se pokazali kot koristna oblika za pritegovanje delavskega razreda k reševanju krajevnih vprašanj. V nekaterih občinah so se delavci močno uveljavili v življenju svojega kraja in so dobro zastopani v novoizvoljenih odborih tudi na deželi, n. pr. v Predosljah, Šenčurju in drugod. Dodati je treba, da pri nas žene niso naletele na zadostno razumevanje. Čeprav jih je precej kandidiralo, izvoljene niso bile vse tiste, ki bi po svoji sposobnosti in politični zrelosti zaslužile, da volivci dajo zanjo svoj glas.

Treba je reči, da je povsod vladalo veliko zanimanje za volitve in močan tekmovalni duh. S tem, da zgodaj oddajo svojo glasovnico, volivci niso hoteli samo olajšati delo volilnih odborov, ampak predvsem izraziti svoje soglašanje s kandidati Osvobodilne fronte in svojo predanost plemenitim ciljem socializma. Že v zgodnjih jutranjih urah je mladina Sv. Ane nad Tržičem izpolnila svojo dolžnost. Na volišču pa se je kot prva zglasila osemdesetletna **Urška Kobalova**, v prvi volilni enoti v Tržiču pa najstarejša volivka **Barbara Kraljeva**, ki je prisotnim povedala, da rada glasuje »za fante, ki so starim prinesli lažje življenje«. Invalid **Bizjak** je prvi volil v tretji volilni enoti v Kranju, kjer so se invalidi vobče zelo dobro odrezali. V Stražišču je bila prva na volišču mati narodnega heroja **Marija Bičkova**. Že zgodaj zjutraj se je pred voliščem na Gorenji Savi zbrala gruča starih žena, da bi ob zvokih harmonike volila med prvimi.

Goriška občina je povabila vse sosedne občine k tekmovanju, katera bo bolje izvedla volitve. V vseh so se potrudili, lepo okrasili volišča, na dan volitev pa res tekmovali. Budno so spremljali potek volitev v občinah-tekmecih in storili vse, da čimveč volivcev odda svoj glas čimprej. V volilni udeležbi je zasedel prvo mesto Tržič pred Goričami, Naklom (98,94) in Predosljami (96,39). Tudi volišče v tržiški Bombažni predilnici nam je dalo lep nauk, kakšen naj bo v prihodnje prostor, kjer volimo. Okusno so ga okrasili in opremili z udobnimi stoli in mizami, pripravili so očiljene svinčnike in pokazali kulturno pozornost do volivca, ki je tako imel dovolj prostora in časa, da v miru in preudarno izbere najboljše.

Volilna udeležba v kranjskem okraju znaša 92.51 odstotkov vseh volilnih upravičencev. Pri volitvah so se najbolje izkazale občine **Zalilog** (99,73 odstotkov), **Preddvor** (99,51), **Tržič** (99,24) in **Goriče** (99,11), najslabše pa **Poljane** (66.06) in **Mavčiče** (69,03). Temu se ni čuditi, saj je reakcija v teh krajih, ko je videla, da je preslaba, da bi lahko na zborih volivcev prodrla s takimi kandidati, ki bi proti interesom vsega ljudstva zastopali samo koristi velikih kmetov in bivših vaških mogočnikov, napela vse sile, da prepriča velike kmete in tisti zaostali del prebivalstva, ki je pod vplivom nazadnjaške duhovščine, naj se ne udeležijo volitev. Poljanski župnik je razen tega še izkoristil verska čustva nekaterih nerazumnih žena in zbral okrog sebe peščico proslulih okupatorjevih sodelavcev ter z njihovo pomočjo ljudi odvračal od volitev.

Če pogledamo, kdo so tisti, ki niso prišli na volišče, vidimo, da so večinoma sebični veliki kmetje in klerikalni elementi, nekateri celo bivši belogardisti. Od ljudi, kot so **Franc Murnik** s Struževega in njegova žena, **Janez Šink**, kmet v Kranju, **Rajgeljeva** družina z Orehka, tržiških in šenčurskih jehovcev in podobnih nezadovoljnežev naše ljudstvo nikdar ni pričakovalo načesar boljšega. Pričakovali so, da bodo dosegli kak uspeh, pa so se ušteli. Volivci so izbrali za odbornike dobre ljudi iz svoje srede. Tistim, ki mislijo, da jim je delovno ljudstvo, njegova oblast in napredek lahko toliko mar kot lanski sneg, povemo, da od ljudstva nimajo terjati ničesar.

Kolektiv tovarne „Vata" v Domžalah *je s prostovoljnim delom počastil občinske volitve*

Na nedeljske volitve v občinski in okrajni ljudski odbor je celotni delovni kolektiv sanitetnega materiala na Viru pri Domžalah odšel že ob 6. uri zjutraj na volišče in opravil svojo volilno dolžnost. Nato so se vsi udeležili prostovoljnega dela v tovarni. Delalo se je ves dan, v treh izmenah, zaslužek tega dne pa je kolektiv poklonil v sklad množičnim organizacijam v Domžalah.

Območje občinskega odbora v Domžalah je eno najmočnejših v ljubljanskem okoliškem okraju in je za te volitve imelo 6.113 volilnih upravičencev. Volitev se je udeležilo 98.2%. Delovni kolektivi kot »Toko«, »Universal«, »Kemična industrija«, »Usnjarski tehnikum« v Domžalah, »Induplati« v Jaršah, Papirnica na Količevem so se volitev udeležili skoraj 100%, dočim so v Dobu, Krtini, in Jaršah imeli povprečno 97% volilno udeležbo. Sestav izvoljenih kandidatov na teh volitvah je: 20 delavcev, 8 kmetov, 5 nameščencev, 1 obrtnik in 1 študent. Med drugimi je nov občinski odbor izbran: Franc Avbelj, narodni heroj, Ivan Kosirnik, delavec »Vate«, Alojz Mikuluš, predsednik ob. odbora OF, Terezija Sitar, partizanska vdova, Slavko Zule, študent in drugi. V okrajni ljudski odbor pa so volilci izvolili: Alojza Mikuluša, Franca Habjana, Jaka Zanoškarja, Roka Grošelja, Lovra Majceta in Tomaža Zasenca.

Volivna udeležba je bila prav dobra tudi na območju občine **Mengeš**, saj je volilo 98.3% volilnih upravičencev. Tu je med drugimi v nov občinski odbor izvoljen tudi sedanji predsednik občine Tone Blejc.

Tudi v **Moravčah** je bila velika volilna udeležba, dočim je bila slabša v **Lukovici, Vodicah in Komendi.**

Pod Prisojnikom so odkrili spominsko ploščo

V počastitev volitev so odkrili preteklo nedeljo na Mihovem domu pod Prisojnikom spominsko ploščo alpinistu - partizanu Mihi Arihu. Odkritje spominske plošče je organiziralo Planinsko društvo iz Kranjske gore, skupno z Zvezo borcev in s Planinskim društvom z Jesenic. Miha Arih - Mihol je bil znan alpinist iz Podkorena, ki je preplezal najtežje smeri v domovini in ki se je uveljavil tudi v tujini. Narodnoosvobodilnemu gibanju se je zgodaj pridružil, svobode pa ni dočakal, ker je bil 9. februarja 1944 zverinsko ubit v svoji rojstni vasi po domačem izdajalcu. Številni alpinisti, borci in planinci, ki so se z odkritjem spominske plošče Mihi Arihu, oddolžili spominu velikega alpinista - partizana, bodo ohranili svečanost v trajnem spominu. P. V.

ŽE ZJUTRAJ SO ZAPRLI VOLIŠČE

V občini Bednica so volitve najbolje potekle v vaseh **Nemilje** in **Njivica**. V peti volilni enoti so s stoodstotno udeležbo volilnih upravičencev že četrt ure pred deseto zjutraj končali z volitvami. V Občinski ljudski odbor so izvolili tovariša Pogačnika in Klemenčiča. Tudi v enoti **Rakovica** in **Zabukovje** so zaključili volitve že ob pol dvanajstih.

Žene v Medvodah so volile med prvimi

V Medvodski občini je bilo kar 14 volišč, ki so medsebojno tekmovala v okrasitvi in kje bo boljša udeležba na dan volitev. Povprečno se je udeležilo volitev na celem območju občine 96% volilnih upravičencev. Izvoljeno je bilo 29 odbornikov za občinski odbor in trije odborniki za okrajno skupščino.

Prve so v Medvodah volile žene stoodstotno. Tako so častno izpolnile sklep, ki so si ga zadale že na IV. kongresu AFŽ Slovenije. Na volitvah je razen tega prišlo tudi do drugih vidnih manifestacij do naše socialistične skupnosti. Tako so med drugim na volišče skupno prikorakala tukajšnja gasilska šola LRS na čelu z upravnikom Klopčičem ter medvodski gasilci s svojo godbo na pihala.

Novi odborniki

Okrajnega odbora Kranj

V novi Okrajni ljudski odbor za kranjski okraj so bili po občinah izvoljeni sledeči odborniki:

Bednica: Valentin Sušnik, **Cerklje:** Franc Martinjak, Janez Močnik, Janez Por, **Gorenja vas:** Franc Pintar, Tomaž Potočnik **Goriče:** Ivo Majdič, **Jezersko:** Anton Žagar, **Kranj:** Andrej Ogrizek, Ignac Gračič, Mira Světinova, Cene Beznik, Andrej Babič, Franc Hudomal, Smilja Goetiša, Anton Lazič, Franc Puhar, Tone Hafner, Julij Zevnik, Franc Koželj, **Mavčiče:** Mihael Porenta, **Naklo:** Franc Križnar, Franc Cvenkelj, **Poljane:** Anton Peternelj, Janko Bernik, **Predoslje:** Janko Štefe, **Preddvor:** Mirko Rogelj, **Selca:** Franc Rant, **Smlednik:** Andrej Jenko, **Sovodenj:** Vinko Kavčič, **Šenčur:** Martin Križaj, Aleš Jagodic, **Škofja Loka:** Anton Jenčič, Niko Kavčič, Tončka Hafnerjeva, Stane Bernik, Vinko Krajnik, **Tržič:** Lovro Cerar, Mirko Brejc, Dušan Horjak, Peter Uzar, Milan Valjavec, Jože Čarman, **Zalilog:** Stane Markelj, **Zminec:** Jože Bergant, **Žabnica:** Franc Zlheri, **Železniki:** Miran Kočmelj, Janez Prevc, **Žiri:** Julij Govekar in Vinko Žakelj.

Po poti slavne Druge grupe odredov

Med tem ko so v Litiji zadnje priprave za veliki dan, sprejem borcev druge grupe odredov, oživljajo partizani in vse ljudstvo z njimi spomine na težko in junaško pot, ki jo je grupa prehodila v letu 1942. Prav po tej poti so se pred dnevi gibale partizanske patrulje, ki so napravile vso dolgo pot od Suhe Krajine preko Turjaka in Vrhnike, Dolomitov, Poljanske in Selške doline, Jelovice, čez Savo skozi Udin boršt, preko Krvavca naprej na Štajersko in nato v Litijo. Ni napak, da se ob tej priložnosti spomnimo, kaj vse je doživela druga grupa odredov na Gorenjskem, da omenimo vsaj malo nepopisnega junaštva, trpljenja in skrajne izmučenosti teh ljudi, ki so hodili skozi Gorenjsko cela dva meseca v neprestani borbi, skozi eno samo dva meseca trajajočo ofenzivo. Zato smo zaprosili tovariša **Franceta Štefeta - Miška,** naj nam napiše nekaj spominov iz tega junaškega časa.

Pohod II. grupe odredov preko Gorenjske

V začetku leta 1942. je bila iz tedanjih partizanskih čet ustanovljena na Dolenjskem ena prvih večjih vojaških enot — II. grupa odredov. Tvorila sta jo Pohorski in Savinjski odred. Taka imena odtod, ker sta dobila nalogo, naj se pretolčeta na Štajersko in tam ponovno dvigneta upor, ki so ga s silnim terorjem Nemci precej oslabili. Grupa je krenila na pot maja 1942. Ker ji po težki štiridnevni borbi na Jančah pri Litiji ni uspelo prekoračiti Savo, se je morala odločiti za težjo, napornejšo pot preko Gorenjske. Nemci so za vsako ceno hoteli preprečiti ta pohod in obdržati vsaj Štajersko povsem izolirano. Zato so od vsega začetka zagrizeno spremljali II. grupo odredov in se zaganjali vanjo, ona pa jim je odločno odgovarjala z drznimi akcijami in nepričakovanimi prodori. Vsem je znan njen velik uspeh pri Verdu, kjer je napadla italijanski vlak in rešila transport 310 internirancev, ki so jih peljali v izgnanstvo.

S prihodom v Poljansko dolino se je grupa prvič sešla z Gorenjskimi partizani — Poljanskim bataljonom. Njihov skupen namen je bil, napraviti več drznih napadov in uničiti nekaj tamkajšnjih sovražnih postojank, posebno tistih specialne nemške policije za boj proti partizanom. Enote so se razporedile po položajih ob posameznih sovražnih postojankah in ob cesti med Šk. Loko in Poljanami. Vendar do velikega napada ni prišlo, ker ga je prehitela nemška ofenziva, ki je pričela 14. julija in trajala le 3 dni. Ni se posrečila. Nemci niso uspeli uničiti partizanskih enot, ki so bile takrat v okolici Gabrške gore. Partizani so se uspešno prebili iz obroča in prizadejali sovražniku velike izgube. To so jim v veliki meri omogočile tudi ostale partizanske enote, ki so bile izven tega območja in so s svojimi napadi, zlasti na nemško postojanko v Lučnah, zadržale velik del sovražnih sil.

V naslednjih dneh druga grupa ni mirovala. Tolkla se je pri Žirovskem vrhu in okoli Blegaša. V dvanajstih dneh je izvedla nič manj kot 18 akcij: razrušila je vojaško cesto na Blegaš, zažgala most pri Praprotnem, napadala in uničevala nemške transporte na glavni cesti v Poljanski dolini in pokončala 81 sovražnikov. V tem času se je stopnjeval nemški pritisk in dosegel svoj vrhunec v enem največjih napadov na Gorenjskem, v napadu na Jelovico. V napadih na Blegaš so razen drugega težkega orožja Nemci operirali celo z večjim številom tankov. Kako visoko so Nemci cenili nevarnost II. grupe odredov, vidimo tudi iz tega, da so vodstvo operacij poverili dvema generaloma.

Pohod II. grupe odredov na Štajersko pod vodstvom proslavljenega komandanta, Franceta Rozmana - Staneta časovno sovpada z začetkom trimesečne ofenzive, v kateri so Nemci divjali po vsej Gorenjski, Italijani pa istočasno na Dolenjskem, da bi s tem zadali smrtni udarec slovenskemu narodnoosvobodilnemu gibanju. Položaj je bil res zelo težak in, ko se je II. grupa odredov znašla obkoljena od petnajst tisoč sovražnih vojakov, ko je bilo na vseh robovih in prehodih čez sto petdeset zased, skoraj brezupen. Čeprav so bili borci po enomesečnih, včasih prav nadčloveških naporih skrajno izčrpani od gladu, stalnih maršev in nenehnih bojev ter prepotrebni vsaj kratkega počitka, so morali že ob samem prihodu na Jelovico sprejeti nov, najhujši napad v vsem svojem pohodu na Štajersko. Po tridnevnem spretnem premikanju se je obkoljenim partizanskim enotam posrečilo izogniti se glavnemu spopadu. Takrat se je prvi del enot s štabom II. grupe odredov prebil skozi obroč ogromne moči, še isti dan prebredel Savo pri Podnartu, nato pa nadaljeval pot skozi Udin boršt, preko hribov nad Preddvorom proti Kokri. Tam so kolono čakale spet številne nemške zasede in z vso trdovratnostjo preprečevale prehod doline in nadaljno pot preko Krvavca v območje Kamniške Bistrice. Borci prvega dela II. grupe odredov so tudi ta poslednji napad na svoji poti preko Gorenjske odbili z odločnim naskokom in končno le stopili na štajerska tla.

Med tem si je drugi del, Kranjčev bataljon, izsilil pri Otočah prehod čez Savo in po nepretrganem maršu čez Dobrčo dosegel Begunjščico. Ta pot je bila še veliko težja. Že 20. avgusta se je z jurišem prebil čez ljubeljsko cesto pri Sv. Ani nad Tržičem, potem pa nadaljeval pohod po pobočju Košute na planino Pungrat. Tam so ga čakale močne nemške zasede. Zaradi silnega nemškega pritiska je bataljon opustil prvotno misel, da bi šel na Štajersko po poti za Storžičem in mimo Jezerskega. Odločil se je za drzen prehod skozi dva tisoč metrov visoko Škrbino čez Košuto na Koroško. Na smrt izmučeni borci pa so že takoj po prihodu na Koroško 25. avgusta stopili v veliko borbo pri Apačah, kjer so Nemci doživeli popoln poraz. Na bojišču so pustili šest mrtvih in petnajst ranjencev, partizani pa so jim zaplenili stro'nice z rezervnimi deli, avtomatično puško, 10 pušk, precej municije in druge opreme. Dan za dnem so bili bataljonu za petami sovražniki, partizanska enota pa jih je odločno odbijala in nadaljevala pot k svojemu cilju. Še na Fužinah pri Železni Kapli, pod Peco in na jugoslovansko-avstrijski meji je bilo več težkih spopadov, — in vsa druga grupa odredov je bila tam, kamor naj bi prišla. V kratkem je na Štajerskem ponovno ustvarila trdne temelje razmahu osvobodilnega boja. V svojem pohodu skozi Gorenjsko je ta partizanska enota tudi v tem delu domovine vložila dragocen prispevek v boj ljudstva za osvoboditev.

V teh kratkih vrsticah ni mogoče povedati več kot nekaj glavnih podatkov. Potrebna pa bi bila cela knjiga, če bi hoteli opisati vse podrobnosti, vsa velika in majhna junaštva, vse trpljenje in samopremagovanje, stiske in nadčloveški napor. Naše ljudstvo v starih partizanskih krajih se spominja vsega tega, zato pohod II. grupe odredov po gorenjskih tleh ne bo ostal trajen samo na straneh zgodovine gorenjskih partizanov, temveč tudi v srcih vsega gorenjskega ljudstva.

Partizanske patrulje so počastile obletnico nastanka II. grupe odredov

Pred dnevi so partizanske patrulje ponesle preko Gorenjske zastavo in spominsko knjigo II. grupe odredov. S tem je tudi Gorenjska počastila obletnico ustanovitve te partizanske enote. Od vrhniške patrulje je prejšnji četrtek v Poljanah sprejela zastavo poljanska patrulja in nadaljevala pot do Naklega, od tod pa druga na Krvavec in tretja naprej na Štajersko. Patrulje so šle po poti znanega Simonovega bataljona in so se ustavile v vseh krajih, kjer so se mudili tudi partizani. Povsod so jih veselo sprejeli, najbolj prisrčno pa v Poljanski dolini.

Kakor se stari partizani radi spominjajo, kako jim je v težkih dneh iskrena skrbnost prebivalstva hribovskih vasi nudila zavetje in pomoč in jim njegovo razumevanje vlivalo novih vzpodbud za nenehen boj, tako tudi udeleženci letošnjih partizanskih patrulj, med katerimi je samo v poljanski patrulji bilo devet nosilcev spomenice 1941, še dolgo ne bodo pozabili, kako so se jih razveselili stari znanci iz rojstne hiše tovariša Križnika na Pudobenem, stara mati treh padlih partizanov, družina Janeza Petrnelja v Delnicah, pri Vogličarju na Gabrški gori, kjer je dvanajstdesetletni partizanski oče zdravil dva ranjena partizana iz II. grupe odredov, in v vseh številnih domovih, kjer se je med potjo ustavila patrulja. Stari partizani kot Anton Peternelj-Igor, bivši član Oblastnega komiteja za Gorenjsko, Milan Žirovnik in Milan Loštrk - Novljan, bivša sekretarja škofjeloškega okrožja, dražgoški borec Rafel Buh in vsi ostali so si globoko vtisnili v spomin, kako so jih v Dražgošah sprejeli s partizanskim mitingom in v Kropi, tej stari partizanski prestolnici, s pionirskim pozdravom in pogostitvijo v »Plamenovi« tovarniški menzi. Še dolgo ne bodo pozabili prijetnih pogovorov pri Križnarjevih in pri stari aktivistki Miški v Lipnici, kjer so obujali vesele in žalostne spomine iz težkih in slavnih dni.

Ne samo v srcih udeležencev, tudi vsem zanamcem bo ostal trajen spomin na pohod II. grupe odredov skozi Gorenjsko. V ta namen so odkrili spominsko ploščo v Črnem Kalu pod Blegašem, od koder je grupa odhajala v številne akcije v Selški in Poljanski dolini, na spomeniku v Udinem borštu in na Krvavcu v spomin na zadnje borbe te partizanske enote na Gorenjskem.

Kot drugi grupi odredov pred desetimi leti, tako je bil tudi letošnjim patruljam skopo odmerjen čas za pohod. Niso se mogli dolgo ustavljati in prezrli so mnogo domov. Povsod so jih vabili, naj še ostanejo, v mnogih hišah je nastala zamera, ker se pri njih niso zglasili. Če bi hoteli vsem ugoditi, bi se mudili na poti celo leto, v nekaterih hišah celih štirinajst dni.

Pretekle partizanske patrulje so pokazale, da včasih vse preveč pozabljamo na partizanske kraje, da preredko posečamo svojo partizansko zibelko, da včasih zanemarjamo pogovor s tistimi, ki so nam včasih nudili vse, kar so imeli, in ki nas danes pravtako dobro razumejo. Udeleženci patrulj so videli, da so stari partizanski kraji kot včasih iz vsega srca naši, le treba je, da jih pogosteje obiščejo stari partizani in se z njimi pogovorijo o vsem.

Zagrizen sovražnik ljudstva

KAKO SI DUHOVNIK HOSTNIK ZAMISLJA »SVOBODO«. — NOBENO SREDSTVO MU NI PREVEČ PODLO, SAMO DA BI DOSEGEL CILJ

Dolgo je potuhnjeno molčal in čakal pravi trenutek, ko bo lahko izlil svoj bes in sovraštvo do ljudske oblasti in komunistov. Kakor mnogi drugi, si je tudi on obetal, da je pravi čas napočil tedaj, ko smo bili prisiljeni zaprositi za pomoč na Zahodu. Mislil si je: sedaj, ko jim voda teče v grlo, si ne bodo upali obračunati z nami, ker bo Amerika pritisnila in postavila zahteve. Zelo enostavna logika. Z Rusi so se sprli, Zahod jih ne mara, mi bomo pa odznotraj spodkopali temelje oblasti. Komuniste in oblast ljudstva bo vzel hudič, zmagala pa bo duhovščina — in zopet bo vse lepo.

V svoji nemoči je celo snoval načrt, kako bo s tujo pomočjo prišlo do spremembe oblasti pri nas. Sanjal je o tem, kako bodo lepega dne Amerikanci zasedli Slovenijo in jo priključili Avstriji. Amerika nas bo rešila komunistične vladavine. (Ni si želel, da bi bila odrešenik Anglija, ker je v večini protestantska!) Takrat se bomo znašli v objemu z našimi brati onstran meje, ki so morali zbežati, in se bomo veselili in dobro živeli. Kar solzil se je od navdušenja ob takih mislih.

Tako in podobno je govoril svojim vernikom župnik Anton Hostnik iz Smlednika. Seveda ni bil brez pomočnikov. Župnik Janez Mikuž iz Mavčič mu je zvesto pomagal in navdušeno pritrjeval.

Značilno je, da je tudi on v svojih načrtih moral računati na tujo pomoč. Dobro je vedel, da bi doma našel premalo pomagačev. Ljudska oblast je preveč globoko pognala korenine, da bi jo lahko nagrizle le domače podgane. Oblast ljudstva pa je treba spraviti s sveta in čeprav s hudičevo pomočjo — bog mu bo že greh odpustil. Nikakor ne gre, da bi pri nas »gospodarili pastirji in hlapci, ki se znajo komaj podpisati«.

Volitve so zanj le pesek v oči. Če bi kandidirali »pošteni in zmožni« ljudje (čitaj: vaški mogotci itd.), bi še nekako šlo. Toda izvoljeni bodo zopet komunisti, ki so se podili po gmajni in pobijali. In veste, kako pride do njihove izvolitve? Kroglica je kroglici podobna, pa se jih lahko prestavlja iz ene skrinjice v drugo. Kaj mu mar resnica, ko pa gre za »vzvišene« smotre.

Tudi naših najvišjih voditeljev ni pustil pri miru. Tito je zanj le lutka, ki dela, kar drugi poreko. Ima ga za lutko, ker je delavec in zato, po njegovi sodbi, ne more biti sposoben. Globoko sovraštvo, ki ga občuti do najpriljubljenejšega in najzaslužnejšega voditelja naših narodov, nima meja. Sovraži ga iz dna srca zato, ker ga ljudstvo ljubi.

Omejil pa se ni le na klevetanje našega delovnega ljudstva, oblasti in voditeljev. Bil je prav tako aktiven v borbi proti našim političnim organizacijam. Pri volitvah v odbore OF je po svojih ljudeh organiziral črtanje kandidatnih list, klevetal in rovaril proti mladinski organizaciji, kmetijskim zadrugam itd. Državno deško vzgojevališče v Smlednику je po njegovem kuga za okolico, ker za vzgojo teh otrok skrbe komunisti. Toži, da so vzgojitelji ravno toliko študirani, da jim ne more do živega in vplivati nanje. Tako bi lahko še dolgo naštevali, vendar dovolj.

Zelo rad je govoril o svobodi vere pri nas. Vneto je zatrjeval, da pri nas vobče ni svobode, še najmanj pa za duhovnike. Vedno vohunijo za nami, kaj govorimo — je ponavljal. Skratka, duhovniki so pri nas mučeniki. Ni vredno ponavljati, kakšno svobodo uživa pri nas cerkev in duhovščina. Noben duhovnik še ni bil zaprt pri nas, ker je molil, pel litanije ali pridigal o veri. Tudi Hostnik ne! Dajal pa bo odgovor vsakdo, ki bo blatil ljudske svetinje, ljudske voditelje in ljudsko oblast. Kaj moremo, če se ravno med duhovniki vedno najdejo zagrizeni sovražniki ljudstva. Ne bomo dovolili zlorabljanja svobode in demokracije, zato da bi ju izgubili. Svoboda mora služiti ohranitvi svobode.

Čemu

taka dejavnost uršulink v Škofji Loki?

V Škofji Loki je bil pred vojno uršulinski samostan. »Prečastite« sestre so vojno vihro nekako prebrodile, skrbno v zatišju, da se Nemcem ne bi zamerile. Po vojni pa so se ozrle malo okoli, da bi videle, kako zopet priti do oblasti in vpliva med ljudmi kot nekoč. Najprimernejše zato so seveda javne službe. Toda v redovniških oblekah do teh ni bilo mogoče priti. Zato so se nekatere izmed njih »civilizirale« z odobrenjem predstojnice svojega reda. Tako se jim je posrečilo priti v razne službe v Škofji Loki. V teh službah so se kar udomačile. Da pa ljudje njihovega postopka ne bi »grdo ocenjevali so sestre prestrbele, da se razširi glas, kako so to storile pod silo razmer — češ samostan se z zaslužkom teh sester preživlja. No, sestre, ki so čez dan v službi v civilu, se v samostanu zopet »uniformirajo«.

Vendar glas, češ »civiliziranje je sila razmer«, ne drži, kajti samostan ima dovolj dohodkov, da se lahko vzdržuje. Stvar je drugačna: čestitim sestram gre za to, da imajo tudi one malo vpogleda v gospodarstvo in življenje Škofje Loke in okolice.

Uršulinke imajo interes, da so njihove članice v službi loškega muzeja, Narodne banke in drugod, akoravno je Vatikan odločno proti sodelovanju duhovščine in raznih redov z našo ljudsko oblastjo. Vendar je včasih iz določenih razlogov treba storiti izjemo. To je jasno! Ne razumemo pa personalne politike mestne občine v Škofji Loki, ki je omenjenim sestram oskrbela službe, po drugi strani pa dopušča, da mnogi uslužbenci — borci hodijo na delo v Ljubljano in Kranj, ali pa so celo radi redukcij nezaposleni. Zakaj občina ne zahteva od teh sester, naj ali zapuste samostan ali pa javno službo.

Ločani

Mladina na Visokem se je izkazala

V Šenčurju je bila v zgodnjih jutranjih urah budnica. Volitve so se pričele že ob šestih. Posebno živahno je bilo na volišču v **Srednji vasi,** kjer so končali z volitvami že ob enajstih. Pa tudi v **Hrastju** so jih zaključili pred časom, ker so dotlej že vsi volivci oddali svoj glas. Pray posebno pa je omeniti mladino na **Visokem,** ki je prva volila stoodstotno in tudi poskrbela za vzorno okrasitev volišča. Njegovo zunanje lice je bilo res praznično in tudi notranji, čeprav tesni prostori so dihali prijetno domačnost in svečano razpoloženje. Skrbno izdelani paroli »Volimo za mir in socializem« in »Borba za plemenite cilje ZKJ je smoter vse mladine« sta lepo izražali duh tamkajšnjih volivcev.

Najslabši rezultat imajo v šenčurski občini **Voglje.** Tam je volilo le 78 odstotkov volilnih upravičencev. Volitev so se vzdržale kar cele družine. V samem **Šenčurju** pa je najbolj zanimivo, da celo nekateri odborniki kmetijske zadruge »niso mogli« prepričati svojih žena, naj gredo na volišče.

Dopisujte v „Gorenjski glas“

O osnutku novega ustavnega zakona

Že v prejšnji številki smo napovedali, da bomo svoje bralce seznanili z vsebino izredno pomembnega osnutka novega Ustavnega zakona, ki ga je vlada FLRJ dala v pretres delovnemu ljudstvu in njegovim organizacijam, da ga dopolnijo in popravijo, nakar bo predložen Ljudski skupščini. To pot bomo bralce seznanili s kratkimi povzetki iz prvega dela osnutka.

I.

Federativna ljudska republika Jugoslavija

V prvih členih določa osnutek zakona značaj naše države in oblasti. FLRJ je **socialistična zvezna država suverenih in enakopravnih narodov. V njej vsa oblast pripada delovnemu ljudstvu,** ki jo izvršuje po svojih predstavnikih v ljudskih odborih in skupščinah, delavskih svetih in drugih samoupravnih organih. Ljudstvo ne izvršuje oblast le posredno — po svojih predstavnikih — temveč tudi neposredno in sicer: z volitvami, z odpoklici poslancev, ki ne delajo tako, kot si ljudstvo želi ali celo proti njegovi volji. Nato z referenduми, ki jih razpiše višji organ oblasti, ker želi slišati mnenje volivcev samih in njih odločitev o določenem vprašanju. Neposredno odločajo volivci tudi na zboru volivcev, v svetih državljanov itd. Ljudstvo — točneje volivci — ima pri nas na osnovi tega zakona dovolj možnosti in raznih oblik, da lahko svobodno uveljavi svojo voljo.

Ljudski odbori so osnovni in najvišji organi oblasti v občini, mestu in okraju. Njim pripada vsa oblast na njihovem področju. Takšno pravico imajo krajevni organi oblasti le pri nas. V kapitalističnih in tudi v informbirojskih državah pripada vsa oblast le zveznim organom, se pravi skupščinam, vladam, ali kraljem, krajevni organi pa so le izvrševalci njihove volje. Edino pri nas uživa ljudstvo pravico resničnega samoupravljanja. Samoupravljanje v lokalnih organih oblasti, neposredno upravljanje proizvodnje v tovarnah in zadrugah itd., so nam zagotovljeni že z drugimi zakoni, Ustavni zakon pa to pravico ponovno potrjuje. On pravi, da so vse te pravice skupno z družbeno lastnino nad proizvodnimi sredstvi osnova naše državne in politične ureditve. Samoupravljanje v občini, podjetjih in zadrugah, na področju prosvete, kulture in socialnega skrbstva je naša nova revolucionarna pridobitev. Te pravice so omejene in prenešene na republiške in zvezno skupščino le v toliko, v kolikor to zahtevajo interesi, pravzaprav — v kolikor to zahteva **vsklajevanje interesov skupnosti vseh jugoslovanskih narodov.** Vse te omejitve so natančno določene z zakoni in mimo njih Ustavni zakon ne dovoljuje nikakršnega omejevanja. To je zagotovilo, da višji organi ne jemljejo občinam njihovih pravic samovoljno, z druge strani pa obenem zagotovilo, da občine ne bi delale proti skupnim koristim naše družbe.

Našemu ljudstvu je z Ustavo dovoljeno in zajamčeno — pravi dalje zakon — **svobodno združevanje** v cilju uresničenja demokratičnih, političnih, gospodarskih, socialnih, znanstvenih, kulturnih, umetniških, strokovnih, športnih in drugih koristi. **Vse osnove pravice človeka in osebne svoboščine jamči Ustava.**

Vsaka gospodarska skupnost (podjetje, zadruga itd.) sama določa svoj gospodarski načrt, svobodno razpolaga z dohodki potem, ko je izpolnila svoje obveze do skupnosti, in v mejah svojih dohodkov določa plačilo svojim ljudem. Zbori proizvajalcev pa določajo, koliko so podjetja, zadruge in druge gospodarske skupnosti dolžne dati v skupno blagajno ter kako naj se ta sredstva uporabijo. Torej vidimo, da je celotno upravljanje gospodarstva in delitev dohodka popolnoma v rokah samih proizvajalcev.

Kakšne so pravice ljudskih odborov v pogledu samoupravljanja? **Ljudski odbori samostojno upravljajo posle na področju gospodarskega, komunalnega in kulturnega razvoja** občine, mesta in okraja. Ljudski odbor z družbenim načrtom določa akumulacijo in fonde vseh podjetij in zadrug na svojem področju in jih razdeljujejo, z izjemo onega dela, ki pripada republiki ali zvezi in je določen s strani skupščine (zbora proizvajalcev) ter z izjemo onega dela, ki mora pripasti samemu podjetju ali zadrugi. Odboru pripada zakonsko določen odstotek davka, lahko pa uvede tudi krajevno doklado in samoprispevke občanov. Z vsemi temi dohodki odbor samostojno razpolaga. Oni predstavljajo gmotno osnovo krajevnega samoupravljanja. Nadalje ima odbor pravico nadzorovati splošno ljudsko premoženje ter pravico do upravljanja zemljišč na svojem območju. Svojo notranjo organizacijo ureja odbor s statutom, ki ga sam izdela. Republiški organi oblasti imajo le pravico nadzorstva nad delom nižjih odborov, da ugotove pristojnost in zakonitost v delu le-teh. Republika ali zveza lahko le v slučajih, ki so z zakonom določeni, postavi na področju nižjega organa oblasti svojega uslužbenca, ki je njej neposredno odgovoren za delo. Na ta način zakon preprečuje nezakonito omejevanje krajevne samouprave, kar je v Rusiji in drugod močno orožje birokratske kaste v borbi proti demokratskim svoboščinam in samoupravi množic.

Pravice zveznih organov oblasti so naslednje: Zveza ima pravico in dolžnost zagotoviti neodvisnost in varnost države, **zaščititi enotnost in enakopravnost narodov ter suverenost ljudskih republik.** Zveza ureja in vzdržuje mednarodne stike, zagotavlja enotnost družbenega in pravnega reda ter **enotni gospodarski in načrtni razvoj narodnega gospodarstva kot celote.** Zveza mora skrbeti za samoupravljanje proizvajalcev in delovnega ljudstva. Ona zagotavlja svobodo in demokratične pravice državljanov ter njihovo enakopravnost brez ozira na narodnost, raso in vero. Na koncu prvega dela določa Ustavni zakon, da je **ozemlje zvezne države enotno v državnem, gospodarskem, carinskem in pravnem oziru.** To pomeni, da nikakršna omejitev te enotnosti ni dovoljena med posameznimi republikami. V primeru, da republika izda zakon, čigar določbe so v nasprotju z zveznim zakonom, bo obveljal zvezni zakon. Republika pa lahko zahteva, da se oceni, kateri zakon — zvezni ali republiški — je bolj v skladu z zvezno Ustavo.

(Dalje prihodnjič)

IZ NAŠIH DELOVNIH KOLEKTIVOV

Ustanovitev šol za ekonomsko in splošno izobrazbo delavstva

VODITI BORBO PROTI ZAOSTALOSTI IN NEZNANJU, JE ENA OD OSNOVNIH NALOG DNEVA (Stane Kavčič)

3. in 4. decembra je sklical Okrajni sindikalni svet v Kranju konferenco celotnega okrajnega sindikalnega aktiva, ki so ji razen tega prisostvovali tudi Predsedniki delavskih svetov in direktorji nekaterih važnejših industrijskih podjetij. Sprejeli so mnogo sklepov, katerih uresničenje bo v veliki meri poboljšalo življenje naših sindikalnih organizacij. Na tem mestu pa samo o enem:

Relativna zaostalost našega delavstva in pomanjkanje znanja sta huda sovražnika njegovega napredka, zlasti še sedaj, ko delovni kolektivi sami upravljajo gospodarstvo preko delavskih svetov in upravnih odborov. Posebno škodljivo je tako neznanje v gospodarskih vprašanjih, kar ni treba posebej poudarjati. Gospodarska vprašanja, posebno tista, ki zadevajo upravljanje podjetja, so dokaj težka in zapletena in mnogo truda je treba, da smo jim kos. Delovni kolektivi pa jih morajo obvladati, kajti le tako bodo lahko obvladali tudi podjetje in že v začetku onemogočili vse pojave birokratskega komandiranja in izključevanja vsega delavstva iz neposrednega sodelovanja v odločanju.

Vsega tega se sindikati v kranjskem okraju resno zavedajo. Odtod tudi sklep, naj **takoj po 1. januarju prično v vseh večjih tovarnah v okraju delavske šole za gospodarstvo in splošno izobrazbo.** Trajale naj bi pol leta. Pouk bi imele dvakrat do trikrat tedensko pa dve ali tri ure in nudile vsem poslušalcem osnovno znanje o naši politični ekonomiji, o upravljanju gospodarstva, o družbenem planu, strukturi cene, pa tudi osnovne pojme o družbenih in političnih vprašanjih in nalogah kulturnega in prosvetnega dela v delavskih izobraževalnih društvih. Šole naj bi v prvi vrsti posečali člani delavskih svetov in upravnih odborov, pa tudi vsi tisti delavci, ki bi se za to zanimali.

Ni ostalo samo pri sklepu. Pri Okrajnem sindikalnem svetu so že ustanovili komisijo, ki bo vse to pripravila. Izdelala bo okvirni program pouka in upoštevala vse predloge, ki jih že pošiljajo različni delovni kolektivi. Sklenili so, da se bodo predvsem ravnali po željah samega delavstva. Pouk ne bo smel biti suha, od prakse odtrgana teorija, marveč čimbolj življenjski in povezan s konkretnimi, vsakdanjimi vprašanji, ki zanimajo ves delovni kolektiv.

Predavateljev z malo truda ne bo težko najti v kranjskem okraju. Društvo ekonomistov v Kranju je že obljubilo vso pomoč. Ni dvoma, da bodo tudi drugi tovariši, ki so sposobni za tak pouk, pokazali razumevanje velike potrebe po izobraževanju delavstva in se bodo pravtako radi odzvali. Tudi »Svobode« in SKUD-i ne bodo odklonili svoje pomoči, ki je zelo zaželena. Gmotne stroške, ki sicer ne bodo veliki, bodo krila sama podjetja. Ti izdatki se jim bodo tisočero poplačali, ko se bodo uspehi gospodarskega izobraževanja pokazali v še boljši in še bolj množični udeležbi kolektivov pri upravljanju podjetij.

Že sedaj je opazati precej zanimanja v nekaterih delovnih kolektivih. Vemo, da bo velika večina delavstva v kranjskem okraju spoznala velik pomen in koristnost šol za izobraževanje delavstva, tako da se bo njihovega pouka udeleževalo več tistih delavcev, ki niso člani organov delavske samouprave, kakor pa slednji.

Umesten predlog

Vsa večja podjetja in tovarne ter ustanove v Škofji Loki nameravajo dostojno proslaviti začetek Novega leta, ki naj bi bil hkrati uspešen začetek novih delovnih zmag pri graditvi socializma. Zato so podjetja »Gorenjska predilnica«, »Jelovica« in »Odeja« ter Ljudski odbor mestne občine in Narodna banka v Škofji Loki sklenili, da podaljšajo novoletni praznik na štiri dni. Izgubljena dneva pa bodo nadoknadili tako, da bodo delali v nedeljo, 14. decembra in 25. decembra letos. Ker vlada med delavstvom po vseh podjetjih in tovarnah na Gorenjskem slično razpoloženje, je pričakovati, da bo večina gorenjskih delavcev sledila pobudi Ločanov.

Uspehi Tovarne platnenih izdelkov v Jaršah

Letos se je tovarna platnenih izdelkov v Jaršah gospodarsko močno utrdila. V delovnem kolektivu, ki šteje nad 800 članov je vzplamtela prava volja do dela, ojačena delovna disciplina in povečana storilnost dela. Politično in vzgojno delo, ki mu je pobudnik dober delavski svet v podjetju, je mnogo storilo za dvi gproduktivnosti. S prepričevanjem, stalnim proizvodnimi sestanki, zbori in poglobljenem študiju družbenih ved, je le-ta ustvaril med delavstvom pravo zanimanje za delo in razne probleme, ki jih je imela v svojem napredku »Induplati«. Borili so se tudi za kvaliteto svojih proizvodov, ki je stalno rasla, tako, da je zdaj veliko povpraševanje po tovrstnih izdelkih. Prodajo sproti vse kar izdelajo. Tudi imajo dobre kupce, ki vsa svoja naročila tudi takoj plačajo. To je obenem najboljše zagotovilo, da se je produkcija platnenih izdelkov pri nas dvignila na kvalitetno višino.

Toda »Induplati« ni obstala na tem uspehu. Prodrla je tudi v svet. Bolje rečeno, zaenkrat le v skandinavske dežele, kamor misli usmeriti svoj prvi izvoz. Tja je namreč poslala svoje ljudi, ki so se te dni vrnili. Na Danskem so prodali 10 ton odpadnega materiala iz mokre predilnice, za kar bodo dobili 1 milijon 300.000 dinarjev, na Švedsko bodo poslali kot poizkusno prodajo za nad 2 milijona lanenega blaga. Na Švedskem in Norveškem so tudi vzpostavili stalne zastopnike, ki bodo razširili prodajo njihovih proizvodov. Na Norveškem bodo prav tako nabavili nove stroje za nov način tkanja gasilskih cevi, ki jih že sedaj z uspehom izdelujejo. Bili so tudi v Angliji, kjer so si ogledali moderne predilne stroje za konopljo in se pogodili za nakup nekaterih takih strojev, ker nameravajo močno povečati proizvodnjo z novimi obrati, za katere so se leta 1947 zgradili stavbe, a niso imeli strojev. Ko pride do tega, a do tega ni daleč, bo tovarna rabila še več delovnih moči, kot jih je imela doslej. V tujini, Franciji, so prav tako ugodno kupili za 12,5 milijonov dinarjev lanenega vlakna, ki ga tovarna tako nujno rabi pri svoji proizvodnji.

»Induplati« s svojim delovnim kolektivom se vse močneje uveljavlja in prodira v svet s svojimi kvalitetnimi izdelki.

„Tiskanina" ni pozabila svojih veteranov

DRUŽABNI VEČER ZA STARE DELAVCE

Delavski svet in upravni odbor tovarne »Tiskanina« v Kranju je na večer pred deveto obletnico rojstva nove Jugoslavije povabil svoje nekdanje sodelavce, današnje upokojence in upokojenke, na družabni večer, na katerem jih je pogostil in obdaroval s paketi blaga. Ti stari veterani so se v prijetnem vzdušju zopet sestali in pogovorili. Živo so vzbujali spomine na čase, ko so še aktivno delali, pogovarjali so se, kakšna razlika je med današnjimi dni in kako je bilo, ko so še vladali kapitalisti. Govorili so o tem, kakšne so bile pokojnine v stari Jugoslaviji in kakšne so danes, kako ljudska oblast skrbi za delovnega človeka. Veselemu razpoloženju vseh prisotnih je še prispeval tovarniški trio, tako da je bil večer kar živahen in se je marsikateri par zasukal ob zvokih poskočnih skladb. Neradi so upokojenci zapuščali prostore tovarniške menze. Zadovoljni in hvaležni so z nasmehom odhajali na svoje domove v želji, da bi današnji delovni kolektiv »Tiskanine« uspešno napredoval in se razvijal v nadaljnji graditvi socializma in da bi zveza med bivšimi delavci in današnjim delovnim kolektivom še vnaprej ostala trdna in prisrčna.

K. R.

O problemih izdelave družbenega načrta za okraj Kranj

Letošnji družbeni načrt okrajev pomeni znaten napredek v pogledu decentralizacije. Okrajni načrt prvič zajema celotno gospodarstvo svojega področja z vsemi investicijami, tako da daje zaključeno sliko gospodarske moči in dejavnosti v okraju. Načrt obsega stopnje akumulacije za vsa podjetja, uključuje celotna sredstva, ustvarjena na področju okraja in določa njihovo razdelitev v okraju samem, kakor tudi prispevek za zvezne in republiške potrebe.

Pri sestavljanju predloga družbenega načrta za leto 1953 je bila izhodiščna točka, da mora življenjska raven ostati neizpremenjena, kar zadeva potrošnjo industrijskih in kmetijskih proizvodov. Zato se pri istem obsegu proizvodnje ne smejo povečati skladi za plače, niti cene. Obvezna investicijska graditev naj bi se zmanjšala, obenem pa povečala graditev stanovanj, prometnih naprav in investicije v kmetijstvu. Zaradi suše je predvideno, da se nadoknadi zmanjšan izvoz poljedelskih proizvodov z industrijskimi.

V predlogu republiškega gospodarskega sveta, v katerem so določeni osnovni okvirji družbenega načrta za okraj Kranj za l. 1953, ni nekih bistvenih sprememb v odnosu na letošnji načrt. V glavnem je predvideno le povečanje proizvodnje v industriji tekstila, ker naj bi se obenem povečal tudi njen izvoz. Toda podjetja se branijo tega povečanja. Če bi ostalo pri tem, bi nam primanjkovalo skoraj 1,2 milijarde dinarjev pri akumulaciji, ki je predvidena v predlogu republike. Podjetja v svojih predlogih računajo v glavnem z isto proizvodnjo, ker smatrajo, da je ni moči povečati. Tudi kar zadeva izvoz so bolj črnogledi. Pravijo, da lahko povečajo le proizvodnjo surovega blaga, ki pa na tujih tržiščih ne bo šel v prodajo. Bojazen izvira predvsem odtod, ker imajo še vse premalo izkušenj s trgovanjem v inozemstvu.

Gospodarski svet okraja išče rešitev tega problema in zato predlaga Tiskanini, naj odstopi svojo predilnico Inteksu. Tako bosta obe podjetji lahko povečali roizvodnjo. Inteks pa bo občutno zmanjšal režijske stroške. Seveda s tem še niso rešena vsa pereča vprašanja, toda možnost je dana in kaže, da je še dosti drugih skritih možnosti.

Drug tak problem je v industriji čevljev in usnja. Republiški predlog ni upošteval, da bi bilo potrebno uvesti različne stopnje akumulacije v industriji čevljev za ročno in strojno izdelavo. V industriji usnja pa tovarne predvidevajo podražitev surovih kož in izpremembe v vrstah izdelkov. Vse to povzroča nov primanjkljaj pri predvideni akumulaciji.

Tudi v kmetijstvu republiški predlog ni upošteval nekaterih dejstev. Zasnovan je na letošnjih hektarskih donosih ne cenah, vendar v prihodnjem letu ni pričakovati enakih hektarskih donosov, zlasti pri krompirju. Tudi cene ne bodo iste, ker je letos suša odigrala svojo vlogo. Zato ni mogoče računati s stalnim povečanjem dohodnine. Sicer pa je dohodnino treba uskladiti z ostalimi okraji v Sloveniji.

To je nekaj problemov, okoli katerih se sedaj suče diskusija. Posebna komisija, ki je bila sestavljena po predlogu gospodarskih svetov okraja in mest s posebnimi pravicami, je predlagala predloge podjetij, obenem pa sestavila osnutek načrta za okraj in samostojna mesta. Radi izredno kratkega roka ni bilo mogoče dati načrte v pretres delovnim kolektivom. Sestavili so jih na hitrico sami strokovnjaki ali upravni odbori podjetij. Toda kolektivi bodo morali povedati svoje mnenje, šele ko bodo rešena vsa sporna vprašanja in ko bodo kolektivi pretresli in odobrili te načrte — šele tedaj bodo lahko novoizvoljena okrajna skupščina in svet proizvajalcev sprejeli načrt za celotni okraj.

IZ VASI IN ZA VAS

KDOR DAJE SKUPNOSTI . . .

V KRANJSKEM OKRAJU BODO DAVČNI PRESEŽKI RAZDELJENI OBČINAM V SORAZMERJU Z NJIHOVIM IZPOLNJEVANJEM OBVEZNOSTI DO SKUPNOSTI. — 35 MILIJONOV DINARJEV BO UPORABLJENIH ZA GRADITEV ŠOL, OSTALO PA ZA ELEKTRIFIKACIJO HRIBOVSKIH VASI

Mnogo smo že pisali o davkih, o tej za nekatere kmete neljubi stvari. Težko jih je bilo prepričati, da so davki neizogibni in da od njih v marsičem zavisi denarna politika. Mnogo je bilo hrupa, na koncu pa se je pokazalo, da smo ravnali popolnoma pravilno. Velika večina kmetov je že plačala davek in tako izpolnila svojo obveznost do skupnosti.

Čeprav je bil prvotni znesek davkov — predviden v proračunu — povišan zaradi suše, ker nismo smeli dopustiti, da bi se dvignile cene in padla življenjska raven, je do danes vplačano že nad 25 milijonov dinarjev od celotnega poviška. Vplačila v zadnjem času dotekajo bolj počasi, vendar je pričakovati, da bo do konca leta vplačanih še kakih 20 do 30 milijonov. Čim hitreje bodo davki vplačani, toliko več neposrednih koristi bodo imeli kmetje kranjskega okraja. Zakaj? Zato, ker je Gospodarski svet LRS pristal, da celoten povišek ostane v okraju, *če bo vplačan do konca leta.* Ves ta znesek — doslej le 25 milijonov — bo uporabljen za graditev šol, elektrifikacijo hribovskih vasi in kot pomoč občinam za izvedbo gospodarskih načrtov v prihodnjem letu.

Okrajni gospodarski svet je 4. decembra razpravljal, kako naj se uporabi ta denar. Sklenil je, da bo 35 milijonov uporabljeno za graditev šol. S tem zneskom razpolaga Svet za prosveto OLO. Ta je že napravil razdelilnik in sicer takole: šola v Cerkljah dobi 200.0000 dinarjev, šola na Šenturški gori 100.000 dinarjev, Zalog 1 milijon, Davča 3 milijone, Zabrdo 300.000, Sv. Ana nad Tržičem 3 milijone, Bukovica 80.000, šola pri Sv. Lenartu 100.000, Savodenj in Stara Oselica 1,100.000, Žabnica 300 tisoč, Dražgoše 3 milijone, stanovanjska hiša za učitelje v Železnikih 4 milijone, šola v Št. Ožboltu 1 milijon, Trstenik 2,500.00, Malenski vrh in Javorje 3 milijone, Leskovca 3 milijone, gimnazija v Žireh 2,500.000, Račeva 1,500.000, Predvor 2 milijona in gimnazija v Škofji Loki 3 milijone 320.000 dinarjev. Tu bodo gradili nove šole ali pa popravljali in dograjevali stare. Svet za prosveto je pri razdeljevanju zneska upoštevil le najnujnejše potrebe v okraju in le one gradnje, ki bodo lahko zaključene še v letošnjem letu. Vendar je še vse odvisno od samih občin. *Denar bo lahko občina uporabila le tedaj, ko bo poravnala obveznosti v vseh oblikah dohodnine.* To mora storiti čimprej, vsekakor pa še v prvi polovici meseca decembra. Drugi pogoj je, da *občina takoj izdela predračun in načrt gradnje,* iz katerega bo razvidno, kolika bo vrednost lastnega dela. Pravtako bo Svet za prosveto določil rok, do katerega mora biti graditev končana. V kolikor nekaj od zgoraj naštetih občin ne bo izpolnila pogoje, bo denar dodeljen drugi.

V slučaju, da bo do konca leta vplačano več kot 35 milijonov od celotnega poviška, bo Svet za komunalne zadeve uporabil ta znesek za elekrifikacijo hribovskih vasi. Tudi on bo v prvi vrsti upoštevali, kako dotična hribovska vas izpolnjuje svoje obveznosti do skupnosti. Lahko računamo, da bo v ta namen uporabljeno kakih 15 do 20 milijonov. Seveda to je odvisno od samih kmetov, v katerih interesu je, da pohite z vplačilom.

Pogoji, ki so občinam postavljeni, so nujni, če hočemo zagotoviti, da bo denar koristno uporabljen. Nesmiselno bi bilo širokogrudno razdeliti denar občinam brez zagotovila, da so sposobne do postavljenega roka šole dograditi. Pravtako se bo vsak pameten človek strinjal, da je treba v prvi vrsti upoštevati potrebe onih vasi, ki imajo razumevanje za koristi skupnosti. Semkaj vsekakor spadajo naše hribovske vasi, ki so v tej razdelitvi bile največ upoštevane.

Kmetijske zadruge v Tuhinjski dolini

v borbi za socializacijo vasi in večje hektarske donose

Pri vsakodnevnem prebiranju časopisov sem opazil, da se skoraj nič ne piše o Tuhinjski dolini. Mislim, da bi se tudi o Tuhinjski dolini lahko marsikaj povedalo. Tudi tukaj se ljudje v svojih kmetijskih zadrugah borijo za napredek, ker so prišli do prepričanja, da star način gospodarjenja ni več rentabilen. Zato iščejo novih oblik in načinov obdelave, da bodo njihova polja čim donosnejša, kar bo v korist ne samo njim, temveč tudi velik pripomoček splošni borbi za dvig hektarskih donosov v vsej naši socialistični domovini. Kmetijska zadruga Laze, ki je v tem delu okraja ena izmed najmočnejših, si na vse načine prizadeva razširiti svojo dejavnost, svoje trgovsko omrežje, odkup raznih poljskih pridelkov itd.

Nabavila si je celo traktor tipa »Steyr« z prikolico.

Marsikatera zadruga bi se lahko zgledovala po tej zadrugi, pa tudi marsikateri poslovodja bi se lahko marsikaj naučil, če bi si ogledal delo, vzorni red in poslovanje poslovodje Baloha. Zato pa je zadružnikom na Lazah lahko izvesti prenekateri agrotehnični ukrep, saj ima zadruga na zalogi stalno razna umetna gnojila, škropiva, stroje itd. Mnogo zaslug, da se je zadruga povspela med prve zadruge v okraju, imata nedvomno predsednik in tajnik zadruge z celotnim upravnim odborom. Takšnih zadrug nam je potrebno čim več, kajti le takšne zadruge bodo lahko z svojim delom in požrtvovalnostjo uslužbencev nudile svojim članom pa tudi nečlanom pomoč, da bo naše kmetijstvo v vseh panogah doseglo stopnjo visoko razvitega in mehaniziranega kmetijstva.

Dviganju izobrazbe našega kmečkega prebivalstva bo mnogo pripomogla tudi dvoletna kmetijska šola, ki so jo ustanovil v Šmartnem. Pouk v tej šoli bo trajal samo v zimskih mesecih in sicer dvakrat tedensko. Tudi v tem pogledu so zadružniki KZ Šmartno in Laze napravili velik korak naprej, saj bo v tej šoli naša kmečka mladina dobila mnogo znanja in izobrazbe, ki je danes tako potrebna za vsakega delovnega človeka naše socialistične domovine.

To pa še ni vse. Zadružniki so storili še več. Organizirali so tudi rodovnik za svoje živino. Povabili so tov. ing. Simončiča in ta je imel predhodna predavanja, na katerih se je res potrudil, da svoje bogato znanje v čimbolj zanimivi obliki prenesel na poslušalce. Njegovo predavanje na Lazah, Šmartnem in Srednji vasi je ljudi tako potegnilo, da diskusije in povpraševanja ni hotelo biti konec. Ing. Simončič je potem sprejel vso sposobno živino v rodovnik. Takih predavateljev bi moralo biti našim kmečkim zadrugam več na razpolago.

Petek

Ustanovitev podružnice Društva kmet. strokovnjakov

PODRUŽNICA BO POMAGALA IZBOLJŠATI NAŠ LIST

V torek so se v Kranju sestali kmetijski strokovnjaki, inženirji in tehniki, da ustanove podružnico Društva kmetijskih strokovnjakov za Gorenjsko. Že dalj časa so vsi čutili potrebo po takem društvu, ki bi reševalo njihova stanovska vprašanja in, kar je najvažnejše, skrbelo za vzgojo in strokovni dvig kmetijskega strokovnega kadra. Raztreseni po vsej Gorenjski niso mogli samostojno zadostiti vsem potrebam, ki jih občutijo v svojem praktičnem in teoretičnem delu. Mnogo je problemov, o katerih bi se morali skupno pogovoriti, kajti odgovorno delo terja, da so vedno dorasli in pripravljeni.

Po uvodnih besedah, ki jih je imel delegat Upravnega odbora društva iz Ljubljane, so se pogovorili o svojih težavah in o bodočem delu podružnice. Nato so izvolili svoj upravni odbor in za predsednika tovariša ing. Pipana. Iz svoje srede so izbrali tudi nekaj tovarišev, ki bodo skrbeli, da bo »Gorenjski glas« v bodoče prinašal več vrsti in strokovnih nasvetov s področja kmetijstva. Prepričani smo, da bodo naši bralci pozdravili pobudo kmetijskih strokovnjakov.

»Gorenjski glas" v vsako hišo

Na naslov gozdne uprave in železarne na Jesenicah

Cesta od Jesenic do Sv. Križa in Plavškega rovta ni najbolje vzdrževana. Prebivalci teh dveh planinskih vasi se pritožujejo, da je slabemu stanju cest predvsem kriva gozdna uprava na Jesenicah, ki s prevozom lesa to cesto največ izkorišča, brani pa se prispevati svoj delež za vzdrževanje cest, ob kateri je pokvarjenih večje število opornih zidov. Pa ne samo to. Gozdna uprava je celo prepovedala izdelovanje gramoza na svojem zemljišču, čeprav bi se ji s tem ne delala nobena škoda. Novoizvoljenemu mestnemu ljudskemu odboru priporočamo, da gozdno upravo pouči o njenih dolžnostih do skupnosti.

Vaščani so tudi že večkrat izrazili željo, da bi vozil od Jesenic do hotela pod Golico avtobus, posebno še zato, ker stanuje v teh naseljih nad 60 delavcev, ki so zaposleni v jeseniški železarni. S hojo izgubljajo vsak dan po tri in več ur prostega časa. Upamo, da bosta MLO in uprava železarne želji prebivalcev čimprej ustregli.

SKUPINA ALBINA OBLAKA JE PRIHRANILA ŽELEZARNI 50 MILIJONOV DINARJEV

Poročali smo že o treh velikih novih tovarniških objektih, ki so jih jeseniški kovinarji zgradili na čast Dneva republike. Naknadno smo bili obveščeni o velikem delovnem uspehu, ki ga je dosegla skupina tovariša Albina Oblaka.

Za dovajanje hladnega zraka 5 velikim kavperjem so potrebna posebna vetrila. Eno takih vetril je parni turboagregat. Če bi hotela železarna tako vetrilo kupiti, bi morala plačati zanj najmanj 50 milijonov dinarjev. Tovariš Oblak Albin pa je skoraj povsem slučajno našel med starim železom podobno napravo, ki smo jo prejeli na račun reparacij. S svojimi tovariši jo je otel, da je niso pretopili v martinarni. Napravo — vetrilo — so kompletirali z manjkajočimi deli, to temeljito očistili in popravili, da predstavlja danes vrednost nad 50 milijonov dinarjev. Naprava je sposobna proizvesti 72 m³ zraka na minuto. Tovariš Oblak in njegova skupina monterjev je lahko ponosna na svoj uspeh.

KULTURNA IN PROSVETNA KRONIKA

Družbena in moralna vzgoja – nov predmet v naših šolah

Zadnja številka »Objav«, glasila Sveta za prosveto in kulturo, prinaša odločbo o uvedbi pouka družbene in moralne vzgoje na vseh splošnoizobraževalnih in strokovnih šolah. To je novost, ki bo gotovo zanimala vse, ki jim je pri srcu vzgoja naše mladine.

Dejstvo je, da so naše šole v povojnih letih zelo napredovale, posebno kar se tiče zboljšanja učnih načrtov in znanstvenosti ter vzgojnosti pouka. Današnja šola daje mlademu človeku neprimerno več znanja, širokega, globljega, za življenje in splošno izobrazbo bolj potrebnega kot predvojna. Res je, da mora današnja mladina posvetiti učenju in šolskemu delu precej več časa kot nekoč, pride pa zato iz šol mnogo bolj usposobljena za praktično življenje in za nadaljnje znanstveno delo.

Tudi glede razvijanja zavestnih odnosov med posamezniki in družbo, glede vzgoje nove socialistične morale in jugoslovanskega patriotizma je nova šola mimogrede vzgajala, sedaj pri tem, sedaj pri drugem predmetu in dosegla pomembne uspehe. Z uvedbo posebne tedenske ure za vzgojo teh lastnosti bo vzgojni namen šole še laže doseči in bo to delo bolj sistematično.

Pred vojno si je lastila monopol nad moralno vzgojo mladine cerkev v večernih urah. Po vojni smo po vzorcu večine držav v svetu z ločitvijo cerkve od države izločili tudi verouk iz šol. Mnoge, ki so še zakoreninjeni v stari, odmirajoči družbi in ki ne poznajo razmer drugod, je to motilo, zdelo se jim je nedemokratično. Zastarela, neznanstvena in napredni družbeni ureditvi nasprotna vzgoja pri verouku je brez dvoma motila šolsko, učno in vzgojno delo, mladino pa miselno razdvajala in ji dajala dvoličen obraz.

Šola mora v mladini vzgajati več, česar ji verouk ni mogel dati: višje moralne vrednote, ki nam jih narekuje socialistična družba v zvezi z razvojem znanosti in zavesti, družbeno odgovornega, patriotičnega in humanega človeka.

Često naletimo na ljudi, ki povojni šoli očitajo, da mladine ne vzgaja pravilno, da so zato otroci »zdivjani in pokvarjeni«. Na enem zadnjih roditeljskih sestankov na neki kranjski šoli je neka mati prepričevala prisotne, da šola brez tesnega sodelovanja s cerkvijo nikdar ne bo uspela, vzgojiti pošteno in dobro mladino. Značilno je, da je bila ta mati s področja (Čirče, Hrastje), odkoder prihajajo izrazito v cerkvenem duhu vzgojeni otroci, pa imajo vse kranjske šole prav z njimi največ sitnosti, je pri njih največ disciplinskih prestopkov, pretepov, kletvin, netovariških odnosov, najslabši učni uspeh itd.

Kadar se dogodi med mladino kaka nepravilnost, kak moralen prestopek, nedisciplineranost ali kaj podobnega, potem ljudje, ki se ne strinjajo z našo družbeno ureditvijo, pokažejo na sodobno šolo, ki je »brezbožna in iz take šole more priti le pokvarjena mladina«. Dejstvo pa je, da je v dobi, ko je bil v šolah verouk po dve uri na teden, bilo gotovo prav toliko, celo več pokvarjenosti med mladino, prav gotovo pa več hinavščine.

Težave v vzgoji po vojni nam povzroča v glavnem premajhno zanimanje staršev za vzgojo mladine, kar izvira iz njihove prevelike zaposlenosti. Vendar so pionirska, mladinska, partijska in druge množične organizacije ter šola opravili pri mladini ogromno vzgojno delo. Močno jedro mladine se dobro zaveda svojih nalog in dolžnosti, odgovornosti do družbe. Politična orientacija in življenjska perspektiva je mladini jasna, kajti dobro se zaveda, da so njen razvoj, napredek in lepša bodočnost odvisni od razvoja in napredka nove, socialistične Jugoslavije.

So pa gotovo med mladino ukoreninjene mnoge napake, ki jih bo treba odpraviti. To delo bo lahko opravljala tudi nova družbena in moralna vzgoja.

Učni načrt za pouk novega predmeta je le okviren. Predavatelji po šolah bodo morali biti iznajdljivi in samoiniciativni, morali bodo predvsem prisluhniti življenju, zanimanju in delu mladine, pouk pa tesno nasloniti na našo narodnoosvobodilno borbo, na naš hitro se razvijajočo družbeno stvarnost, na graditev socializma. To bo zanje sicer težje, kot učiti socializem in novo moralo iz knjig. Posebnih učbenikov za ta pouk verjetno še dolgo ne bo, kar pa z ene strani ne to niti pomanjkljivost, saj mora biti vzgoja elastična in iznajdljiva, prilagojena času, razmeram in lastnostim mladine v posameznem kraju.

Tako se bo mladina v šoli sistematično navajala na delo, dolžnost, red, vljudnost, ubogljivost, odkritost, pravilen odnos do staršev in sodržavljanov, lepo vedenje, snago, zdravo življenje, domoljubje, demokratičnost, humanizem itd. V višjih razredih se bo seznanjala z družbenim razvojem, likom socialističnega človeka, razvojem morale, etike in religije, z odnosi med spoloma, z etičnimi principi naše zakonodaje itd. Spoznavala bo vse aktualne politične, gospodarske in kulturne dogodke ter si s tem širila obzorje. Znala bo ceniti tudi pomen telesne vzgoje, iger in športa.

Jasno je, da je osnovni pogoj za uspešno učno in vzgojno delo avtoriteta vzgojitelja, ki naj bi spremljal mladino tudi v izvenšolskem življenju. Za vzgojo bo treba zainteresirati ljudske množice, jih prepričati, da gradimo socializem tudi s tem, ko vzgajamo mladino po novih načelih, da ni socializma brez socialistično vzgojene mladine. Starši in množične organizacije se doslej niso dovolj ukvarjali z vzgojnimi vprašanji. Vso mladino moramo stalno vzgajati ko soborce v boju za izgradnjo socializma v naši domovini.

Ob „Plamenici" kranjske gimnazije

Prejšnji četrtek je izšla prva številka novega literarnega, bolje rečeno, kulturnega lista »Plamenica«, ki so jo ciklostilno izdali kranjski gimnazijci. Sedem let je muza kranjskih gimnazijcev molčala, sedaj pa je zopet spregovorila. Prerojen in svež, poln novih misli in tople ljubezni do slovenske besede in slovenske umetnosti, je stopil list kranjskih gimnazijcev v svet.

Začenja se z Uvodno besedo, v kateri je poudarjena naloga in namen »Plamenice«: kranjski gimnazijec naj si »ob njej oplaja in ob njej bogati svojo notranjost«. Uvodni besedi sledita dve pesmi Bojana Piska »Ogrnil plašč sem« in »In ko zaspal bom« (iz cikla Zvezde šumijo). Prva pesem je globoko lirsko doživetje, vendar preveč pesimistično podana; ravno po tem se druga pesem razlikuje od prve. V prvi pesimizem, v drugi veselje in sreča. Piskovo pesem pestrijo številne metafore, ki so velikokrat posrečene (n. pr. čas kristalna krogla, razigrani blesk neba itd.), včasih pa tudi ne (n. pr. grenki dim). Njegove pesmi niso uklenjene v forme, nimajo vedno niti rime, pač pa so polne ritma, ki lepo teče in se le redko prekine.

Piskovim pesmim sledi Alenkina črtica »Pesem o Dragi«. Ko sem prebral to pesem v prozi, se mi je zdelo, kakor da resnično gledam Drago polno sonca, pa zopet polno grmenja in burje. Pred oči so mi stopile številne krivice, ki jih je pretrpel slovenski človek pod grofom in pod fašizmom. Videl sem talce, kako so umirali za svobodo. Tako živo predstavo ti vzbudi Alenkina proza, ki je polna lepega opisovanja narave in lirskega doživetja.

»Lenoba« Gradiškega (psevdonim) je naslednji prispevek »Plamenici«. Je pesem o lenobi, napisana dokaj lahkotno, šaljivo, toda bralca pusti nekoliko hladnega. Zakaj? Zato, ker ji manjka nekaj, čemur se pravi: duša pesmi; manjka ji tisto, kar nam ostane vedno v spominu. Sicer pa kaže Gradiški dokaj talenta, ki bi ga bilo treba obrusiti; še večjo mero pa ima zdravega humorja.

Sledi sestavek Valentina Pivka. »O nalogah mladine«. — Lepo je prikazal osnovne naloge srednješolca.

»Plamenica« vsebuje tudi odlomke iz razprave Jožeta Pogačnika »Slovenska književnost med NOB«. Pogačnik je lepo orisal partizansko pesem kot »najvernejšo spremljevalko ljudstva«. Izvajanja o pesmi med NOB so pravilna, logična in stvarna. Beseda teče gladko in misli se lepo vrstijo.

K listu je prispeval tudi gimnazijski ravnatelj Miha Mohor s svojimi »Spomini ob prvi številki tega lista«. Obudil je spomin na ilegalno tiskarno v njegovem stanovanju, na tiste številne spise in poročila, na številne sestavke ilegalnih partizanskih tiskarn, ki so vzpodbujale borce k vztrajni borbi za svobodo. Takrat se je razširjala slovenska beseda skrito, danes pa jo lahko svobodno pišemo in tiskamo. Na koncu »Plamenice« pa je še stran, posvečena »veselim in resnim«, s katerimi se »Plamenica« zaključi.

To je torej vsebina »Plamenice«. Čeprav ji manjka epike, je vendar pestra in bogata. V njej se zrcali življenje, delo in mišljenje kranjskih gimnazijcev.

G. K.

»Zgodba o dveh bratih in odsluženem psu« — ilustracija akademskega slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gorà«.

VELIKA OBLETNICA

11. decembra je minilo štirintrideset let, odkar je nehalo biti srce enega največjih Slovencev — Ivana Cankarja. Mrka je bila njegova mladost, njegovo spoznanje je bilo »navadna vsakdanja in umazana resničnost, strašno duševno uboštvo, ki se je kot umazano morje razlivalo po domovini«. Od tega spoznanja pa do njegove izvedi v »Podobah iz sanj« je stopal Cankar neustrašen in nepopustljiv, zvest samemu sebi, po trnjevi poti Hlapca Jerneja. Skoraj dvajset let je hodil to pot, napisal najobsežnejša dela, kar jih je doslej napisalo slovensko pero ter nam v blesku in bogastvu prikazal lepoto, tegobo in prihodnost slovenske domovine.

Cankar je bil prvi, ki je v slovenskem narodu videl predvsem delavca in kmeta. Odtod tudi spoznanje, da je »stvar jugoslovanske države za nas Slovence in posebno za slovenski proletariat krušna stvar in da se v tistem hipu, ko se otresemo političnega jerobstva tujcev, odrešimo tudi gospostva tujega kapitala«. Na tej snovi je zraslo tudi spoznanje, da sloni na »plečih delavca — proletarca bodočnost slovenskega naroda naroda — proletarca«.

V svojih delih nam jo pokazal pot iz preteklosti v prihodnost. Bistrovidneje in bojeviteje kot kdorkoli nam je začrtal smer, v katero mora kreniti boj slovenskega ljudstva. Zato ga prištevamo med najvetlejše politične duhove in svoje največje umetnike.

Nušičev „Dr" v Kamniku

Sindikalna podružnica Titan je v svoji dvorani na Perovem v izvrstni režiji tov. Huberta Berganta vprizorila Nušičevo komedijo »Dr«. Ta zgodba o mladem človeku s čaršije, za katerega je moral njegov siromašni tovariš v Svico po doktorat, samo da mu odpre pot do bogate ženitve in kariere, kaže pokvarjenost bogatih izbrancev beograjske čaršije v predaprilski Jugoslaviji. V komediji je toliko neposredne življenjske resnice in žgočih puščic na takratne življenjske razmere, da nas prav nič ne moti, če Nušič na koncu ni odmeril koristolovskemu in lahkoživemu sinu ponižanja in kazni, kakor jo terja sigurno umetniško delo, ampak je presekal vse zapletljaje s srečnim koncem. Ni čuda, če je bila komedija toplo sprejeta in je doživela že tri predstave. K uspehu je pripomogla dobra režija in izborna kreacija glavnih vlog. Osrednjo osebnost denarnega špekulanta Cvijeviča je podal zelo dobro tov. Dušan Osredkar. Lahkoživega sina »Dr« Milorada, ki se na koncu upre, da bi samega sebe žrtvoval dobičkarskim spletkam svojega očeta, je s potrebno eleganco odigral tov. Dušan Potnik, spletkarskega ujka Blagoja pa je v maski in dinamiki dovršeno upodobil tov. Vinko Cajlhofer. Ostale vloge so si razdelili tov. Kremžar, Rajh, Vida Pančurjeva, Slavka Kemperle, Marija Brlec, Betka Jeran, Cevc Izika in Marica Antonin. Ženske vloge so bile znatno šibkejše, vendar pa je to opravičljivo, ker so bile nekatere igralke prvič na odru. Vsi sodelujoči z režiserjem zaslužijo polno priznanje.

Filmi, ki jih gledamo

FANT S TROBENTO je ena tistih številnih filmskih zgodb o boju in porazu samoraslega umetnika nasproti filistrski družbi. Razlika proti ostalim filmom tega tipa je le v tem, da tu nimamo opravka s kakim slavnim junakom, ki bi si bil od resnične zgodovinske osebe izposodil vsaj ime in nekatere življenjske okoliščine, da to skratka ni filmski Chopin ali Berlioz ali Rembrandt, temveč — brezimen virtuoz na trobento, ki svira svoj ljubljeni inštrument tudi po plesnih orkestrih. Zanimivo je tudi — zlasti za nas, ki moderne ameriške glasbe ne poznamo toliko —, da vidimo razliko struj v samem »jazzu«. Tó namreč, kar se zdi našim ušesom že kar strašna glasbena novotarija, prav to velja »fantu s trobento« za najmanj toliko že zastarelo in staromodno kot za nas — recimo: Straussovi valčki. Tista nova, sodobna, v družbi še ne razumljena in ne priznana smer, za katero se bori junak filma, pa je nam še skoraj docela neznana. — Vsebinsko je zgodba preprosta, malce primitivna in sentimentalna, a filmu daje vrednost odlično, virtuozno igranje na trobento in ostale inštrumente, zlasti pa dve prvovrstni igralski stvaritvi: naslovni junak sam in njegov stari zamorski učitelj. — Škoda je, da so avtorji filma pritaknili sicer tragični zgodbi »optimističen« konec; bolj resnično in bolj pretresljivo bi bilo, če bi se — kar bi bilo bolj logično — zgodba končala z nujnim propadom in porazom posameznega bojevnika, ki se konča z nujnim propadom in porazom posameznega junaka, ki ga zadušljiva malomeščanščina njegove okolice ugonobi.

H. G.

GLAS V VIHARJU ...

.... (proizvodnja: Samuel Goldwyn) je pretresljiva, hkrati mučna zgodba o strastnih in neukročenih, skoraj divjih značajih, ki postanejo žrtve lastnih demonskih sil. Scenarij je izdelan po romanu angleške pisateljice Emily Bronte, ene od sestra, ki sta se proslavili v angleški romantiki. Film je zadržal skoraj vse značilnosti te literarne smeri. Vse je nenavadno, domala nadnaravno — od ljudi do dogodkov, z močnim poudarkom na usodnosti in slepih silah, ki se neusmiljeno igrajo s človekom. Ni treba posebej poudarjati, da je današnjemu človeku tuja taka miselnost. Kljub temu pa film trdno priklene pozornost gledalca, za kar gre zahvala predvsem odlični igri Laurencea Olivier in Merle Oberon. Človek si nehote želi, da bi bila usoda mladima zaljubljencema mila in si ne more kaj, da ne bi tiho negodoval in obsojal njune nerazumne postopke. Globoka in strastna ljubezen med Katharino (Oberon) in Heathcliffom (Oliver) takoj pridobi gledalca na svojo stran. Heatchliffu je ljubezen do Katherine edini smoter v življenju. Ko ga zapusti in se poroči z drugim, pa postane Heathcliff v enaki meri okruten in maščevalen, kot je bil prej v ljubezni nebrzdan. Divja strast in pretirana čustvenost so vzrok vsej nesreči in predčasnemu izčrpanju življenske sile. Treba je priznati, da je film odlična stvaritev, čeprav v vsebinskem pogledu vzbuja vrsto pomislekov.

Težave in delo Prešernovega gledališča

Ves mesec je hiša zaprta in bo še do odkritja spomenika. Takrat bodo padle tiste puščobne planke in pokazala se bo v vsem sijaju Plečnikova razkošna stebrična fasada. Kdo bi je bil bolj vesel od nas gledaliških ljudi. Toda . . .

. . . Saj, saj, tisti nesrečni »toda«! Na zunaj bo zdaj vse lepo in v redu. Pročelje bo lepo, bogato, kar razkošno. Tujcu, ki bo prišel v Kranj, bomo z veseljem razkazovali to najlepše arhitektonsko delo našega mesta. Toda paziti bomo morali, da bi tak tujec ne stopil skozi duri, dragocena, kakor da vodijo v fevdalno palačo: znašel bi se namreč sredi tiste revščine, ki smo je mi že vajeni in ki bo nespremenjena, le s to razliko, da se bo siromaštvo notranjščine še bolj boleče čutilo, ko ga boš nehote meril z bogastvom pročelja.

In ne samo publika. Tudi igralci in tehnično osebje so še vedno v istih tesnih in neugodnih razmerah, v kakršnih so bili vse doslej. Žalostno je, če pomislimo, da ima Prešernovo gledališče najslabše tehnične pogoje (ureditev odra) izmed vseh teatrov v Sloveniji — dasi ga hvalijo, da je po umetniški sposobnosti eno prvih. Kaj bi naši igralci, režiserji in tehniki šele pričarali občinstvu, če bi imeli vsaj minimalne tehnične pogoje. Pri nas pa se razen nabave desetih reflektorjev ni zgodilo nič. Ni sredstev! In če pomislimo, da je naše mesto relativno drugo najbogatejše v republiki, tedaj se vendarle začudeno in z grenkobo marsikaj vprašamo. Vprašamo se na primer, kako si je moglo Celje (mesto je gospodarsko dokaj šibkejše od našega) sezidati za skoro sto milijonov dinarjev najlepše gledališko poslopje (ne samo v Sloveniji, ampak še dalje naokrog), kako je moglo zapisati v letni proračun 1953 brez oklevanja in brez odvečnih diskusij dvanajst milijonov dinarjev za gledališče . . .

A nič zato. Pustimo nevšečna razmišljanja in poglejmo, kaj se godi »za plankami« teatra. Dasi ni predstav, je v vseh naših prostorih živo kot le kdaj. Na odru so vsak dan vaje za komedijo »Draga Ruth!«, v študijski sobi pa (včasih celo po trikrat na dan) intenzivne bralne vaje za kitajsko igro »Krog s kredo«.

Pričakujemo, da bomo spet začeli z rednimi uprizoritvami že zadnje dni tega leta. Tedaj bomo zapovrstjo odigrali nekaj predstav »Sneguljčice« za pionirje, ob praznovanju novoletne jelke. Vmes že, najkasneje pa 2. ali 3. januarja, bo premiera **»Draga Ruth!«** (rež. **D. Radojevič**). Ta igra (ki je pred dnevi doživela velik uspeh v Mestnem gledališču v Ljubljani in ki je brčas še marsikomu v spominu iz istoimenskega filma) bo zadovoljila vsakogar, ki si želi vedre, nezahtevne, sproščene, a vendar ne plitke veselosti in smeha. Duhovita podoba ameriškega zaledja med drugo svetovno vojno, ljubezniv in vesel zaplet, nenavadno duhoviti dvogovori — to so vrline tega ljubeznivega dela. V naslovni vlogi nastopata Klo Maverjeva, njen partner, poročnik letalstva Bill Seawright, bo Franek Trefalt ml., glavno moško vlogo, (očeta obeh sester, sodnika Harryja Wilkinsa) igra sam Jela Vajt, dobrodušno in sentimentalno mater Edith Vera Blanč - Kalanova, prebrisano, zgodaj dozorelo šestnajstletno Miriam pa Nada Bavdeževa; v ostalih vlogah bomo videli: Maro Černetovo, Janeza Eržena, Marijana Dolinarja, Boženo Igličevo, Pavleta Jeločnika. Sceno je pripravil **S. Jovanovič**, kostume pa naša stalna kostumerka **Mija Jarčeva**.

Dva, tri dni po tej premieri bomo uprizorili četrto, s katero bomo slavili pomemben dogodek: prvikrat režira pri nas kot gost najuglednejši slovenski režiser, prvak ljubljanske Drame **Slavko Jan**. Kakor je igralcem ljubo, da so spet spoznali novo vodiljsko in vzgojniško roko, tako bo brez dvoma tudi občinstvo s simpatijo pozdravilo ta ukrep, ki je povabilo takega gosta, in ljubeznivost samega režiserja, ki se je rad odzval temu vabilu in prišel delat v gorenjsko metropolo.

»Krog s kredo« je v bistvu pravljična igra (čeravno ni v njej nič bajeslovnega in nadnaravnega), ki jo je po starem kitajskem izvirniku za evropske odre priredil nemški pesnik **Klabund**. Kamorkoli je ta igra prodrla (pred leti je bila uprizorjena tudi na dramskem odru nekdanje Narodne čitalnice v Kranju), je žela navdušenje zavoljo prelepe poezije, ki se razodeva v slednjem stavku, zavoljo plemenite miselnosti o večni borbi med dobroto in požrtvovalnostjo ter zahrbtnostjo in zlobo, zaradi junaškega puntarskega zanosa in razgaljanja socialne krivičnosti.

Po dajšem premoru bo občinstvo tu v osrednji vlogi, kot plemenito Čang-Haitang spet videlo Anko Cigojevo, njena nasprotnica v igri, pooseblena

(Nadaljevanje na 5. strani)

„Anna Christie" na jeseniškem odru

V zadnjem času se je kulturna dejavnost na Jesenicah zelo razgibala, posebno še z otvoritvijo sezone v Mestnem gledališču, v katerem so od 1. novembra do danes vprizorili že tri premiere. Zadnja med njimi je bila drama »Anna Christie« v režiji in sceni Srečka Tiča. Premiera in dosedanje reprize so zelo uspele in so bile vse predstave tudi dobro obiskane.

Dramo »Anna Christie«, delo ameriškega pisatelja O'Neilla, je poslovenil pesnik Oton Župančič. Zgodba v treh dejanjih se odigrava na ladji Anninega očeta. Pisatelj je hotel v drami prikazati pravo in nepotvorjeno mornarsko življenje, ljubezen do morja, v zvezi s tem pa tudi družinsko tragedijo, ki se vzporedno z dogodki razvija, dokler ne pride do vrhunca, kjer spoznamo, da je družina vse, čemur je treba posvetiti največjo ljubezen in spoštovanje.

Režiser in vsi ostali igralci so svojo nalogo častno rešili in se mora priznati, da jeseniško mestno gledališče napreduje od predstave do predstave. Tudi občinstvo je bilo s predstavo nadvse zadovoljno in želi, da bi začetno navdušenje za umetniškim odrskim ustvarjanjem ne splahnelo do spomladi.

Ali si že poravnal naročnino

GORENJSKI PIONIR

Dragi moji pionirji!

Pred kratkim sem obhodil vse gorenjske kraje in obiskal pionirje. Končno sem dospel v Kranj in prišel h »Gorenjskemu glasu«, kjer mi je zelo všeč. Sklenil sem, da bom kar tu ostal, prejemal vaša drobna pisma, pesmice in risbe, jih prebiral in objavljal. Imam ogromno pisalno mizo z neštetimi predali, kjer bom hranil vašo pošto. Ob njej stoji velik koš, kamor bo romalo vse, kar bo grdo, popackano, pomečkano, prerisano ali prepisano.

A nikar se me preveč ne bojte! Nisem tako hud, kakor se zdi, saj me vsi poznate in veste, kako imam rad Mojco in Kekca, pa tudi vas, saj ste jima podobni.

Pišite mi o vsem, kar se dogaja med vami, doma, v šoli, v telovadnici, pri delu in igrah. Komaj že čakam, da prejmem kak glas od svojih ljubčkov. Narišite mi lepe sličice kar s tušem, pa jih pošljite! Vprašajte me o vsem, kar bi radi vedeli. Veste, sem zelo, zelo učen. Imam tudi na moč debelo knjigo, kamor pogledam, če česa ne vem.

Odgovarjal bom na vaša pisemca, če bodo podpisana.

Vaš prijatelj Kosobrinček.

Nesreča nikdar ne počiva

Ta nesreča se je pripetila zaradi neprevidnosti pionirjev. Zgodila se je konec prejšnjega meseca. Bili smo na na travi in se igrali. K nam pride večji pionir, star že preko 14 let. Pokliče nekaj pionirjev k sebi. Začeli so se igrati tako, da so dali roke med noge, en pa jih je prijel za roke in preobrnil. Nenadoma je pionir Henček močno zavpil. Ker se mu je izmuznila roka, je tako nesrečno padel na desno roko, da jo je zlomil pri zapestju. Vsi pionirji so se zbrali okrog njega. Tudi jaz sem prihitel. Da bi bila nesreča še večja, so pionirji začeli potegovati roko, ker so mislili, da je izpahnjena. Potrgali so mu vse kite. Večji pionir tega ne bi smel pustiti. Moral bi ga takoj odpeljati vsaj v zdravstveni dom, ki je bil samo nekaj korakov od nas. Zaščitna sestra bi ga gotovo takoj poslala k zdravniku.

Henčka je zelo bolelo. Pričel je jokati. Šele po tem so ga odpeljali domov, kjer se je njegova mati močno prestrašila. Pri priči ga je odpeljala k zdravniku, ki ga je takoj poslal v ljubljansko bolnišnico. Nekoliko dni po nesreči sem videl njegovo mamico, kako joka in hiti na vlak. Ko sem se vrnil domov, mi je mati povedala, da bodo Henčku odrezali roko. Tako so jo bili obvestili v bolnišnici. Toda Henčkova mati tega ni dovolila. Bila je vztrajna in lepo prosila zdravnike, naj le še poizkušajo, da morda le ne bi bilo treba odrezati roke. Zdravniki so še enkrat poizkusili vse, kar je bilo v njihovi moči, in rešili Henčkovo roko.

Koliko pa je Henček pretrpel bolečin, bo sam najbolj vedel. Po dveh mesecih je prišel domov z obvezano roko. Vsi smo se kar oddahnili. Bili smo veseli, da jo še ima. Mislim, da so zdravniki najbolj previdni in pazljivi ljudje. Vedno dobro naprej premislijo, kako morajo zdraviti različne bolezni. Če bi pa delali nepremišljeno, kakor mi, bi vsak drugi bolnik umrl. Veliko otrok bi bilo brez nog in rok. Zato bi morali mi pionirji in pionirke biti bolj previdni pri igrah, posebno še na ulicah.

Tudi odrasli ljudje in šoferji bi morali biti bolj previdni, posebno šoferji in kolesarji. Večkrat sem že videl, kako hitro vozijo po mestu. Tudi zvečer sem opazil, da veliko kolesarjev nima ne zvonca ne luči. Kar po tihem ti privozi mimo, da se človek zelo prestraši. Taki gotovo ne pomislijo, kaj bi se lahko zgodilo. Zato bi morali posnemati naše zdavnike. Ti imajo večkrat veliko dela po naši krivdi. S tem bi zmanjšali veliko nesreč v naši državi. Mi pionirji bi tudi prikrajšali svojim staršem dosti skrbi in preglavic.

Vili Grebenc, 3. raz. osn. šole

V Tržiču je bil praznik

Dne 29. novembra smo praznovali praznik — obletnico proglasitve ljudske republike Jugoslavije.

Dan pred praznikom smo tudi v šoli imeli proslavo. Učenci smo deklamirali zborno deklamacijo »Pionirji z vseh strani!« Deklamirali so prav lepo tudi posamezniki. Zapeli smo nekaj pesmi.

Zvečer sva šli z mamo na trg. Ogledovali sva izložbe, ki so bile temu prazniku primerno okrašene. Najlepše je bila okrašena izložba trgovine »Preskrba 7«. Skoro po vseh izložbah je bila Titova slika ali grb. Pred sliko ali zraven nje je stala vaza s cvetlicami. Ponekod so bile izložbe prepete z zastavo ali z rdečo svilo. Ko sva šli z mamo proti domu sva ogledovali zastave, ki so visele po hišah. Nekaj zastav je bilo prav čednih.

Nekateri lastniki pa izobesijo zmečkane in strgane zastave. Ob takih dneh se mora pač vsak državljan potruditi, da se vsak tak praznik čimlepše in čim dostojneje proslavi.

Marija Avsec, 3. raz. osn. šole

Dedek Mraz ali Triglavski oče

Nedavno so se v Kranju zbrali prijatelji mladine, da se pogovore, kako bodo letos pripravili veselje našim malčkom. Razgovor se je sukal okoli Novoletne jelke in obdaritve, pa se je kaj kmalu zataknilo. Prišli so do spoznanja, da bi bilo treba marsikaj spremeniti in zavreči, kot neljubo dediščino nekdanjih razmer.

Nekritičen »uvoz« sovjetske šare nam je navrgel še ruskega možika — Dedka Mraza, ki naj bi razveseljeval, vzgajal in nagrajeval naše otroke. Namera je bila poštena, toda učinek ničev. Nelep, neokusen in nam tuj pojav sibirskega kmeta ni bil učinkovito nadomestilo, ki bi lahko v otroški domišljiji izpodrinilo današnjemu času še manj primernega Miklavža. Prijatelji mladine so se odločili poiskati boljšo rešitev.

Pri iskanju nove osebe jih je vodilo načelo, da mora imeti domače, narodno obeležje, ki bo našemu otroku razumljivo in zanj pravlačno. Pravtako naj bo vsebinsko in oblikovno bogata oseba, ker mora zadovoljiti otrokovo domišljijo. Predlogov je bilo na pretek in po daljšem razmišljanju so se odločili za Triglavskega očeta. Poosebljenje Triglava daje široke možnosti vzgajanja otrok v patriotskem in svobodoljubnem duhu, saj je Triglav postal posebno v času naše revolucije simbol naprednega slovenstva. Obenem pa okolje Triglava, njegovo cvetje in živali dajejo dovolj bogato snov, ki jo lahko plodni umetnik obdela in pričara otroku ter tako zadosti poletom njegove domišljije.

Triglavski oče naj bi bil častitljiv starček, oblečen v bogata oblačila sestavljena iz prvin narodne noše, ledenih sveč, snežink in skal ali kaj podobnega — skratka imel naj bi fantazijsko oblačilo. Spremljali naj bi ga planšarji s polnimi koši daril, kozorog, gamsi, vile snežinke, planike itd. Bogastvo zunanjega razkošja je nelzčrpno in umetniki, ki bodo izdelovali idejne osnutke, bodo imeli kaj lahko delo.

Triglavski oče se bo prvič pojavil v Kranju že na novoletnem sejmu, kjer bo tu in tam obdaroval otroke. Nato se bo prikazal tudi otrokom — partizanskim sirotam, katerih obdaritev pripravlja Zveza borcev. To še ni vse. Skoraj vsa podjetja in ustanove pripravljajo novoletno jelko in obdaritev otrok svojih delavcev in uslužbencev. V glavnem se bodo držali načela, da bodo otroci obdarovani tam, kjer so uslužbeni starši. Radi časovne stiske ne bo mogoče povsod zamenjati Dedka Mraza s Triglavskim očetom, prav gotovo pa bo obiskal Triglavski oče vse otroke v Kranju, ki ne bodo obdarovani v podjetjih ali ustanovah. V ta namen pripravljajo osrednjo proslavo.

O tej izpremembi se v Kranju že mnogo govori. Mnogo jih je za, mnogo proti. Prav bi bilo, ko bi se mnenja čula tudi v tisku. Vsekakor pa bo ta poizkus dal koristne izkušnje, po katerih se bomo ravnali v prihodnje — morda v vsej Sloveniji in tudi drugod.

Naš list v očeh bralcev

REZULTATI NAGRADNE ANKETE IN NEKAJ O NOVEM UREJANJU LISTA

Na nagradno anketo, razpisano v 47. številki našega lista smo dobili lepo število odgovorov. Prav vsi, ki so na vprašanja odgovarjali, so se pri tem zelo potrudili. To so vidi iz premišljenih odgoovrov in prav dobrih predlogov za urejanje novega lista. Skoraj vsi se strinjajo s tem, da že v naslovu tudi novi list pove, da je gorenjski. Staremu listu zamerijo, da je zanemaril naše žene — gospodinje in predlagajo, da bi tudi njim posvetil malo prostora. Nekateri menijo, da bi bilo prav, če bi list poživeli z vestmi iz ostalih krajev naše ožje domovine in vse Jugoslavije. Pravtako jih več predlaga, naj se da več prostora dogodkom v svetu, predvsem pa naj se čimveč piše o Koroški. Tudi predlogov, naj list poživimo s kotičkom »Za bistre glave«, kjer naj bi od časa do časa objavljali nagradne križanke, ne manjka.

Uredništvo se bo potrudilo, da bo vse te in podobne predloge kar najbolj upoštevalo. Zaenkrat naše bralce lahko seznanimo s sledečimi spremembami, ki jih nameravamo narediti v listu s 1. januarjem prihodnjega leta.

Naslov novega lista smo vzeli iz predloga tovariša S. I., ki predlaga, naj se list imenuje »GLAS GORENJSKE«. Upamo, da smo s tem ustregli tudi ostalim udeležencem ankete, ki so sicer utemeljili, da ostane stari naslov, to pa utemeljili s tem, da lokalno obeležje časopisa mora ostati že v naslovu.

Hkrati je uredniški odbor na osnovi predlogov naših bralcev sklenil, da poleg sedanjih rubrik v novem letu da prostora tudi gospodinjskemu kotičku, pionirjem, našim delovnim kolektivom in močno razširi poljudno-znanstveno kmetijsko rubriko s kmetijskim svetovalcem. Dobili bomo tudi svojega pravnega in zdravniškega svetovalca, zato obveščamo naše bralce, da lahko v uredništvo pošiljajo v tem smislu vprašanja, na katere bomo odgovarjali v posebnih rubripah, ki jih bomo odprli pravtako že s prvim januarjem. Na koncu pa naj še omenimo, da smo upoštevali tudi predloge, naj vpeljemo v list nagradne križanke. Sklenili smo, da bomo od 1. januarja vsak mesec objavili po eno nagradno križanko. Novi list bo izhajal še najprej enkrat tedensko, ker je taka želja večine bralcev, bomo pa povečali njegov obseg na osem strani. Če upoštevamo, da bo v listu poleg zgoraj navedenih rubrik tudi stalni podlistek, feljtoni in zanimivosti z vsega sveta, razširjena zunanjepolitična rubrika itd., in da bo list dvakrat povečal svoj obseg, potem tudi cena 8.— dinarjev za izvod oziroma 400.— dinarjev za vse leto ni pretirana. Seveda pa bomo uspeli, da bo prav vam in nam samo v primeru, če se bo število naročnikov povečalo. Zato povejte svojcem, znancem in prijateljem, ki na list še niso naročeni, naj se nanj naročé. Lahko jim poveste tudi to, da jih list ne bo razočaral.

Največ je odgovorilo na našo anketo delavcev in sicer 37%. Sledijo jim upokojenci različnih poklicev z 28%, kmetje s 16%, študentje z 11% in nameščenci z 8%. Predvsem pa manjka odgorov od naših prosvetnih delavcev, od katerih niti eden ni smatral, da bi bilo potrebno odgovoriti na anketo.

Komisija, ki je pregledala odgovore, je določila nagrade. Pri tem je imela dokaj težko izbiro. Da pa bi bila stvar še težja, so poskrbeli posamezniki, ki so odgovarjali na anketo. Niso se namreč podpisali niti navedli točnega naslova tako, da jim nagrade, v (kolikor so prišli za njo v poštev) niti poslati ne moremo. Rezultati ocene so naslednji: 500.— dinarjev bo dobila tovarišica Metka Matelič iz Ljubljane, knjižne nagrade pa sledeči tovariši: Franc Vrankar, Tuhinj; Nežka Ceferin, Zali log; Stane Peternel; Verna Mencingerjeva, Lesce, Izidor Špenko, Kamnik; Janez Zemljarič, Ljubljana; Franc Ažman, Javornik; Franc Berce, Nemilje; Josip Šuligoj, Bača; I. G.; Viktor Dragoš, Predoslje; Pavel Strajnar, Javornik; V. V.; Ratko Košir, Martuljek; A. G.; Stane Tesnar, Skoplje; T. B.; J. Ž.; in E. F.

Opozarjamo vse tovariše, ki so se podpisali samo z inicialkami, naj pošljejo točen naslov, ker jim drugače nagrade ne bomo mogli poslati.

Uredništvo.

Iz kulturnega življenja v Podnartu

Kulturno-prosvetno delo v Podnartu je spet zaživelo s prihodom učitelja tovariša Janeza Lampiča. V kratkem času enega meseca je s svojimi igralci naštudiral in zrežiral »Dobrega vojaka Švejka«, ki ga je po istoimenski knjigi dramatiziral domačin tov. Jože Fister.

Glavno vlogo Švejka je odlično zaigral tov. Ciril Pogačnik, pa tudi ostale vloge so bile zadovoljivo podane. Da je »Dobri vojak Švejk« uspel v resnici, dokazuje dejstvo, da je bil igran v Podnartu štirikrat pri polni dvorani, razen tega pa so Podnartčani uspeli tudi v Radovljici, kjer so gostovali 3. decembra.

Za letošnjo sezono pripravljajo v Podnartu še Cankarjevega »Kralja na Betajnovi«, Nušičevega »Pokojniki«, Potrčeve »Krefmę« ter Gollevo pravljično mladinsko igro »Princeska in pastirček«. Prav tako bo pevski zbor pod vodstvom tov. Janeza Lampiča nastopil s samostojnim koncertom v Prešernovem tednu.

O delu Prešernovega gledališča

(Nadaljevanje s 4. strani)

zloba Yü-pei pa je Angelca Hlepcetova. Princ in kasnejši cesar Pao je Franek Trefalt ml., Haitangin brat, revoucionar Čang-ling: Janez Eržen. Haitangin in Yü-peijin soprog, nekdanji oderuh in mandarin Ma, ki ga plemenita soproga nravno dvigne in požlahtni, je Marijan Dolinar. Glavni intrigant, Yü-peijin ljubimec Čao je Jože Kovačič, vrhovni sodnik cenkonški, podkupljivi in razuzdani Ču-ču »ekselenca Tiger«: Nace Reš; zvodniški skopljenec in mešetar, lastnik javne hiše Tong: France Trefalt. V ostalih vlogah: Mara Černetova, Vera Blanč-Kalanova, Lado Štiglic, Pavle Jeločnik, Jože Pristov (ki se bo te dni vrnil po trimesečni odsotnosti), Ivan Grašič, Mirko Cegnar, Metod Mayr, Maks Reš — in cela vrsta statistov. Dogajanje spremlja godba, ki jo je svoje dni za ljubljansko uprizoritev zložil **Anton Balatka**, nekdanji ljubljanski operni dirigent. Sceno je zasnoval Janov stalni sodelavec, scenograf in režiser SNG ing. **Viktor Molka**, kostume pa spet **Jarčeva**.

Po novem letu bomo vsaj nekaj časa igrali bolj pogosto nego običajno, tudi po pet-, šestkrat na teden, ker moramo dohiteti sedanjo zamudo. Odigrali bomo vse abonentske predstave »Sneguljčice« in obeh novih uprizoritev; »Sneguljčico« pa seveda še nadalje tudi za otroke (»izven« — popoldne ali v dopoldanskih matinejah). Tačas pa bomo že pripravili peto premiero.

O tej pa drugič. H. G.

»Bela srna« — ilustracija akademskega slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gorà«.

Še o Prešernovi hiši

Ker se — vendar na žalost le v ozkem krogu prosvetnih delavcev — zadnje čase v Kranju precej govori o Prešernu, njegovem spomeniku, gaju in tudi v hiši v kateri je delal in umrl, bi hotel povedati tudi jaz besedo, dve o tem vprašanju. Rad bi povedal, kako si zamišljam ureditev hiše, v kateri je Prešeren umrl. Ne strinjam se z zamislijo, naj bi spodnje prostore restavrirali v kavarnico iz Prešernove dobe, ki naj bi postala nekak lokal oz. klub prosvetnih delavcev v Kranju. Mnenja sem, da bi taka rešitev, kljub določenim omejitvam, ki naj bi jih ta lokal — kavarnica imel v svojem poslovanju, nudila vse pogoje, da se v prvem nadstropju urejeni Prešernov muzej samo profanira. Bolj primerna rešitev bi se morda našla v tem, da se bivša kavarnica in nato manufakturna trgovina preuredi v Prešernovo čitalnico, kjer bi vsak obiskovalec in ljubitelj Prešerna lahko poleg drugega našel zbrano vse gradivo o Prešernu in njegova lastna dela.

Op. ured. Ker je Uredništvo istočasno prejelo dva nasprotujoča si dopisa, ki obravnavata preureditev Prešernove hiše v Kranju, objavlja oba v celoti, hkrati pa vabi vse prebivalce Kranja in ljubitelje Prešerna na sploh, naj s svojimi predlogi pomagajo čimprej razčistiti to vprašanje.

Vsem ljubiteljem Prešerna!

Hitro se bliža dan odkritja Prešernovega spomenika v našem mestu, ki se tako rado ponaša z njegovim imenom. Ob priliki tega pomembnega in veličastnega dne bo priredila študijska knjižica v Kranju posebno knjižno razstavo Prešernovih del in del o Prešernu. Takega gradiva ni v našem kraju doslej še nihče sistematično zbiral, zato ga imamo na razpolago izredno malo, čeprav se ga je v sto letih nabralo nenavadno veliko. Tako potrebujemo prve tiske Prešernovih pesmi, kakor Krst pri Savici, Gazele, Sonetni venec, Kranjske čbelico, Illirisches Blatt, Carniolio in Blejweisove Novice, vse to še iz časa Prešernovega življenja. Nadalje so nam potrebne razne kasnejše izdaje Prešernovih pesmi, razni prevodi v tuje jezike, številne razprave o Prešernovem življenju in delu, leposlovna dela, ki govore o našem pesnjku (Roman o Prešernu, Neiztrohnjeno srce), nadalje razne slike, uglasbene pesmi. Posebno pozornost moramo posvetiti zbiranju spominov na Prešernovo bivanje v Kranju ter na spomine iz narodnoosvobodilne borbe, saj je ena brigada nosila Prešernovo ime, saj je izhajal partizanski tisk z naslovom »Največ sveta otrokom sliši Slave«, saj so izšle razne izdaje Zdravljice in podobno.

Da bo mogla knjižna razstava pokazati vsaj približno veličino in vrednost našega slavljenca in zadovoljiti tudi goste iz drugih krajev, celo iz tujine, zato je nas vseh dolžnosti, da s skupnimi prizadevanjem pripravimo čimpopolnejši prikaz Prešernovega kulturnega pomena za naš narod in našo kulturo. Obračamo se do vseh meščanov, zlasti do vseh ljubiteljev velikega Franceta, da bi za to razstavo odstopili ali dali na razpolago, kar koli bi imeli. Prijave sprejema Študijska knjižnica, Kranj, Titov trg 3 drugo nadstropje.

Dopisujte v „Gorenjski glas“

ZANIMIVOSTI *tu in tam*

Koliko besed izgovori človek v svojem življenju?

Angleži kot tudi Amerikanci imajo različne statistične urade, ki zbirajo razne podatke. Eden od takih uradov v Angliji je ugotovil, da povprečno zgovoren človek izgovori dnevno do 18.000 besed. Če bi te tiskali, dobimo brošuro navadnega formata z 54 stranmi. V teku enega leta izgovorjene besede bi nam dala 666 knjig po 30 strani. Človek star 70 let, bi na ta način zbral 4620 knjig po 300 strani.

Elektronski »možgani« na ameriških volitvah

Na letošnjih ameriških predsedniških volitvah so bili prvič javno uporabljeni elektronski »možgani«. Elektronski »možgani« so računalo, dolgo 7 in visoko 4 in pol metra. V njih se nahaja 80 kilometrov kabla ter 5 in pol tisoč elektronskih cevi. Stroj avtomatično sešteva, množi in deli. V eni sekundi lahko sešteje 2000 dvanajstštevilčnih številk, v nekaj sekundah, pa jih lahko zmnoži ali deli. Na predsedniških volitvah so te stroje uporabili za seštevanje glasov.

Elektronski »možgani« lahko tudi igrajo razne družbene igre. Kadar igrajo šah »se užalijo«, če nasprotnik goljufa pri igri in takoj prenehajo z igro. Lahko tudi igrajo razne inštrumente, če se pa »nauče« zakonov kontrapunkta — celo kompohirajo.

▲ Informativni biseri

Sovjetsko izkoriščanje Avstrije. Glasilo avstrijske socialistične stranke »Arbeiterzeitung« piše v svoji številki z dne 1. decembra, da je Sovjetska zveza od leta 1945 izvozila iz Avstrije raznega blaga v vrednosti 20 milijard avstrijskih šilingov (240 milijard dinarjev). Časopis poudarja, da Sovjetska zveza brezvestno izkorišča avstrijska naravna in mineralna bogastva, da bi oslabila avstrijsko gospodarsko moč. List zlasti obravnava izkoriščanje avstrijskih izvirov nafte in pravi, da Sovjetska uprava stoodstotno posredno ali neposredno — kontrolira vso to vejo avstrijskega gospodarstva.

PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE

Novice iz Kranja in okolice

NAREDILI SO LEPO CESTO DO STANOVANJSKEGA NASELJA NA ZLATEM POLJU

Te dni so delavci dokončali novo cesto, ki vodi mimo Dijaškega doma na Zlatem polju v Kranju k stanovanjskim blokom v tem delu mesta. Cesta je bila zaradi goste naseljenosti prebivalstva v stanovanjskih blokih že nujna potreba, ki je zdaj odpravljena.

NEODGOVORNOST DO BOLNIKA

Pred dnevi je na Primskovem duševno zbolel kmečki delavec Zupanc. Ker je v besnilu izgubil prisebnost, je postal nevaren za bližnjo okolico. V trgovini na Primskovem je n. pr. grozil prodajalkam in prisotnim kupcem z nožem in pravtako hotel z nožem zabosti svojo hčerko. Takoj, ko so bili obveščeni, so varnostni organi intervenirali in odpeljali Zupanca v bolnišnico za duševno bolne v Ljubljani. Tam pa bolnika niso hoteli sprejeti z izgovorom, da primanjkuje prostora. Tako je bolnik, kljub temu, da ni zagrešil nobenega kaznivega dejanja, moral dva dni sedeti v okrajnih zaporih.

Res je, da je bilo duševni bolnišnici v Ljubljani odvzetih nekaj prostorov in da vsled tega primanjkuje prostora za bolnike. Vendar smatramo, da bi bilo bolj umestno v tem primeru odpustiti iz bolnišnice človeka, ki bi bil manj nevaren za okolico kot Zupanc, Zupanca pa pridržati.

ZADRUŽNI DOM NA KOKRICI NI VEČ »ZAKLET«

Pred meseci je Gorenjski glas pisal, da je v kokriškem kulturnem domu kot v zakletem gradu. Ni se zmotil. Bilo je res tako. Vse kulturno življenje je zaspalo. Temu so bili krivi sami Kokričani. Če so si znali zgraditi svoj zadružni dom, bi z malo truda ta dom lahko tudi koristno uporabili.

Življenje v novem domu je bilo sprva dokaj živahno. Igralska družina nam je nudila več lepih večerov. Ko pa je gospodarstvo prevzel bivši hišnik in režiser Ivan Supan, so počasi pričeli vsi popuščati — tudi igralci — tako da je nazadnje ostal v domu sam, kakor general brez vojske. Končno se je še sam umaknil iz doma, ki je ostal prazen.

Danes je pri nas vse drugače. Dvorana je na novo poslikana in tudi druge priprave so že storjene, da bo v domu spet tako prijetno, kot je bilo nekdaj. Sedaj, ko je prišel med nas Janko Sicherl, učitelj in režiser v Predosljah, upamo, da bo oživelo delo naše dramske družine. V svojo sredo vabimo vse, ki imajo veselje do igranja, petja itd. Nikomur ne bo žal.

Za začetek letošnje sezone kulturno-umetniško društvo »Storžič« že pripravlja Finžgarjevo dramo »Veriga«, s katero bo nastopilo naslednjo soboto in nedeljo. Tudi novo leto bomo na Kokrici pričakali v veselem in zadovoljnem vzdušju na zabavi v zadružnem domu.

J. H.

PREDDVORSKA KRONIKA

V Preddvoru se je delo zadnje čase močno razgibalo. Ta delovni zanos sega nazaj v tisti čas, ko so bile v občinski odbor vključene nove moči, predvsem predsednik in tajnik.

Že dolgo časa smo močno pogrešali pekarno, čeprav je v zapuščenem delu občinskega poslopja samevala peči podobna priprava iz starih časov. Ustanove v Preddvoru, kot Mladinski dom, krajevna restavracija in druge, so se morale oskrbovati s kruhom iz Kranja. Ko je nova preddvorska pekarna postregla s svežimi žemljami, se je trlo nakupovalcev. Gradbeno delo se nadaljuje. Sedaj se gradi stanovanje za zdravnika in prostori za ambulanto.

Prosvetno delo je predvsem živahno, odkar je požrtvovalno posegel vmes tovariš Saša Škufca. Člani SKUD so mu hvaležni za njegov trud in se disciplinirano prepuščajo njegovemu vodstvu posebno ob režiji drame »Kovačestvo in ljubezen«, ki bo kmalu uprizorjena. Skrben in delaven je tudi predsednik SKUD tovariš Dolfe Mehle, ki preureja oder s pomočjo ostalih članov.

Tujskoprometno društvo je poskrbelo, da je v Preddvoru tudi ponoči svetlo. Domačini in tujci so hvaležni elektromonterskim udarnikom, ki so namestili potrebne luči.

Že ves mesec november se dekleta udeležujejo predvojaške vzgoje. Zanimajo se za predavanja in redno obiskujejo tečaj.

V delu nič ne zaostajajo naše žene. Da bi poživile žensko organizacijo, so odbornice priredile v vsaki vasi posebej sestanke, kjer so razpravljale o volitvah in ženskih vprašanjih. V nekaterih vaseh so se žene številno odzvale. Posebno pridne so v **Tupaličah**, kjer bodo že pričele s prikrojevalnim tečajem. Ne zaostajajo pa **Preddvorčanke** in **Brežanke**. V zimskem času bodo letos predvsem žene same vodile te tečaje, saj je med njimi mnogo volje in veselja do dela.

Lep spomin so odnesli tudi pionirji prvega razreda, ki so bili za Dan republike sprejeti v organizacijo pionirjev in so jih žene obdarile s sladkarijami, učence višjih razredov pa z darilci.

Žene že tudi mislijo na Novoletno jelko. Obdarile bi rade predvsem najmlajše šolarčke s kosom oblačila.

V ta namen je sindikalno kulturno-umetniško društvo v soboto pripravilo veseli večer s prireditvijo Škufčeve veseloigre »Kako bom ljubila«. Že na Dan republike je ta igra prijetno iznenadila gledalce, ki so tokrat vdrugič napolnili dvorano.

NOVOGRADNJA ZADRUŽNEGA DOMA V NAKLEM JE NEKATERIM V SPOTIKO

Tudi zadružniki v Naklem bodo kmalu dobili svoj dom. Z zidavo zadružnega doma so sicer začeli precej pozno, šele 15. oktobra letos, zato pa zdaj tembolj hite, da bi ga spravili še pred hudo zimo pod streho. Stavba je pokletena in zidarji sedaj dovršujejo prvo nadstropje. Vodstvo vseh del je v rokah Petra Poličarja in Jožeta Resmana, ki se od vseh zadružnikov najbolj trudita, da bi gradnja čimbolj napredovala, kajti to je nekaterim nasprotnikom naprednega zadružništva najbolj v spotiko. Tako sta med drugimi to javno izrazila v kraljevni gostilni v Naklem Janez Žibert, kmet iz Pivke in Anton Pavlin iz Malega Nakla. Mnenja sta, da delo počasi napreduje, da bi pa delavci morali še bolj zavleči delo. Tako sta govorila iz zavisti, ker gradnjo doma vodijo komunisti, kar jih posebno bode v oči. Toda zaman so njihove »pobožne« želje, zadružni dom v Naklem bo v kratkem pod streho.

Ribičeve „Povesti z gorà" izidejo 15. decembra - Pohitite z naročili!

POSTAJA PODNART SE MODERNIZIRA

V kratkem bodo začeli na železniški postaji v Podnartu delovati nove in moderne kretniške signalne naprave. S položitvijo kabla bodo vse te naprave elektrificirane in bo tako do skrajnih možnosti preprečene nesreče. Naprave bodo tudi precej olajšale delo prometnikom in kretničarjem in zmanjšale težo odgovornosti pri dohodu in odhodu vlakov. Elektrifikacija signalnih in kretniških naprav je nedvomno velika pridobitev Podnarta, saj kaj podobnega še ni nikjer na gorenjski železniški progi.

ŠPORTNI IN ŠAHOVSKI DVOBOJ MED KRANJSKIMI IN ŠKOFJELOŠKIMI GIMNAZIJCI

Preteklo nedeljo je bil v Škofji Loki športni in šahovski dvoboj med kranjskimi in domačimi gimnazijci. Tekmovali so v odbojki, namiznem tenisu in šahu. Odbojkaši kranjske gimnazije so po trdi borbi zmagali nad škofjeloškimi gimnazijci z rezultatom 3 : 1. Škofjeloške mladinke pa so se izkazale boljše od kranjskih in zmagale z rezultatom 3 : 0.

V namiznem tenisu so se Kranjčani pokazali nepremagljivi in premagali Škofjeločane s rezultatom 5 : 0. Prav tako so v šahovskem srečanju domačini pretrpeli poraz v precej visokem razmerju 7 : 1.

Iz tržiškega kota

GOSTOVANJE TRŽIŠKE GODBE V KRIŽAH

V nedeljo je godba na pihala delavskega prosvetnega društva »Svoboda« pod taktirko Rudolfa Ahačiča izvedla v zadovoljstvo vseh poslušalcev v Križah dobro pripravljen koncert, na katerem je razen drugih želi posebno priznanje Franc Ahačič, ki je ob spremljavi kitare zaigral na citre tri lepe pesmi.

Vsi Križani si želimo, da nas tržiška godba še kdaj obišče.

OPOZORILO

Opozarjamo vse one, ki so dali Komisijski trgovini v Kranju v prodajo predmete na bone, da izkupičke nemudoma, TODA NAJKASNEJE DO 25. t. m. dvignejo, da jim protivrednost ind. bonov ne zapade. Po tem roku odklanjamo tozadevno vsako odgovornost.

»TKANINA«, Kranj.

POZIV!

Izkušnje lanske zime so pokazale, da posamezni lastniki hiš ob cestah I., II. in III. reda ter ob posameznih ulicah na področju mesta Kranja niso takoj odstranjevali snežnih plazov s svojih streh in predvzeli potrebnih mer za odstranitev in zaščito prostega prometa na vseh navedenih cestah in ulicah.

Da se sični primeri v tekoči zimi ne bi ponovili, pozivamo vse hišne lastnike, da so dolžni v primeru snežnih plazov takoj odstraniti s streh svojih zgradb ves sneg, kakor tudi s ceste in pločnikov, da promet ne bo oviran.

Istočasno opozarjamo vse hišne lastnike in hišne upravitelje na redno in pravočasno posipavanje pločnikov in prehodov v primeru poledice.

Ljudski odbor mestne občine Kranj
Odsek za gradbene in komunalne zadeve
UPRAVA ZA CESTE

Novoletni SEJEM v Kranju

Starši! Pohitite in peljite svoje otroke na novoletni sejem, kjer boste lahko kupili različno blago po znižanih cenah, vaše otroke pa bo obiskal na sejmu Triglavski oče in jih tu in tam obdaroval.

Sejem bo od 26. do 31. decembra na Titovem trgu. Prvi dan bo sejem trajal od jutra do večera, ostale dni od 14. do 20 ure, zadnji dan pa od jutra da 17. ure popoldan, ko bo sejem zaključen. Vsa podjetja bodo postavila svoje stojnice, lične male montažne paviljone, ki jih bo v ta namen izdelal LIP.

Gospodarski svet mestne občine Kranj, ki je dal pobudo za sejem, je že ustanovil pripravljalni odbor pod vodstvom tovariša Joškota Kuralta.

Podjetja naj kupijo montažne paviljone,, ki so ceneni, hitro sestavljeni, dajo pa se tudi varno zapreti.

Kranjčani! Nudi se vam lepa priložnost, da razveselite svoje otroke in jim kupite cenena darila.

Mali oglasi

Proda se dobro ohranjen, črn usnjeni površnik, podložen s kožuhom. Naslov v upravi lista.

Najdeno kolo. Naslov v upravi lista.

Prodam stavbeno parcelo s sadnim drevjem ter hišo v Stražišču. Naslov v upravi lista.

»Singer« moški šivalni stroj, prodam. Naslov v upravi lista.

Prodam dobro ohranjen klavir. Ponudbe na »Gorenjski glas« pod označbo »klavir«.

Kupim dobro ohranjen pianino. Ponudbe na Vinko Rupret, II. gimnazija, Kranj.

Kino »Storžič« v Kranju proda dva elekrična gramofona.

Vabilo

V soboto 13. decembra zvečer bo v Sindikalnem domu ob razviti bojni zastavi **Prešernove brigade revija: Delavci mesta Kranja Prešernu.** Kot gostje bodo na reviji nastopili tudi kovači iz Krope. Razen tega bo nastopil tudi pevski zbor II. gimnazije in kulturne skupine Gorenjske tiskarne, Industrije bombažnih izdelkov, Inteksa, Iskre, Kino podjetja in Tiskanine. Na to veliko manifestacijo delavske kulture opozarjamo vse kranjsko občinstvo.

Z Jesenic in dolin obeh Sav

ZDRAVNIKI, PRIJAVITE SIMULANTE!

Od januarja do konca oktobra 1952, to je v desetih mesecih, so zdravniki v radovljiškem okraju izdali nad 126.000 zdravniških receptov, na katere so lekarne izdale za okrog 23 milijonov zdravil. Povprečno je bilo na dan izdanih 420 receptov. To so visoke številke, ki kar kličejo k razmišljanju. Saj vendar ni mogoče, da bi bil vsak dan vsak stoti človek bolan! Nehote se človeku vsiljuje misel, da v radovljiškem okraju (in najbrže tudi drugod na Gorenjskem) močno cvete in uspeva simulantstvo. Nastane vprašanje, kako simulantstvo do skrajnih meja omejiti, če ga že ne moremo povsem zatreti. Mislimo, da bi morala biti podjetja nekoliko previdnejša pri izdajanju bolniških listov. Še previdnejši in neizprosnejši pa bi morali biti zdravniki, ki naj vsakega simulanta in izkoriščevalca socialnega zavarovanja takoj prijavili zavodu za socialno zavarovanje. Naj navedem samo primer, da se je v ambulanti nekega jeseniškega zdravnika pojavil »bolnik« z bolniškim listom, češ da ne more hoditi na delo, ker ima — kruja očesa! Naši zdravniki se morajo zavedati, da gre denar, ki ga zavodi socialnega zavarovanja izplačujejo »bolnikom«, iz naše skupne blagajne! V bodoče bomo vse primere simulantstva neusmiljeno razkrinkavali.

BO ŽAGA V SOTESKI USTAVILA OBRATOVANJE?

Že dalj časa se širijo govorice, da bo žaga v Soteski (Bohinj) nehala obratovati. Ko smo se pri domačinih pozanimali, kaj je na stvari, so nam povedali, da se bo menda v resnici zgodilo. Kot vzrok ustavitve obratovanja navajajo dejstvo, da se bo v Bohinjski Bistrici zgradil velik in moderen lesnoindustrijski kombinat in da bo zaradi tega žaga v Soteski prestavljena v Bohinjsko Bistrico. Drugi vzrok pa je ta, da je Soteska zelo oddaljena od železniške postaje, kar zelo podražuje cene lesa, prav tako pa je drag dovoz hlodov na žage; lesnoindustrijski obrati v Bohinjski Bistrici pa so tik ob železniški postaji in tik ob novi avtomobilski cesti, ki veže Bohinj s Selško dolino. Bohinjska Bistrica ima zato najugodnejše pogoje, da se v resnici razvije v moderno središče predelave lesa.

PRED ZIMSKO SEZONO V KRANJSKI GORI

Kranjska gora se pripravlja na zimsko sezono. Obsežna in idealna smučišča v neposredni bližini tega letoviškega kraja bodo nedvomno privabila številne smučarje in druge goste. Ker so vsa povojna leta v Kranjski gori več ali manj trdo spali in niso za dvig zimskega letovišča napravili skoraj ničesar, bodo morali letos nekoliko bolj zavihati rokave in nuditi gostom vsaj najnujnejše ugodnosti. Če že nimajo dovolj hotelov in prenočišč, naj vsaj že obstoječi hoteli storijo vse za prijetno bivanje v njih.

Predvsem bo treba paziti na higieno v stavbah in na vzdrževanje potov. Glede higiene se je do zdaj v Kranjski gori storilo bore malo. Tudi na ulicah je zvečer temno kot v rogu. Govorijo, da bodo to pomanjkljivost letos odpravili in napeljali cestno razsvetljavo. Prav tako je treba napraviti nov most čez Pišenco do drsališča. To je najmanj kar gostje zahtevajo. Upamo, da bo novi občinski odbor nekoliko bolj skrbel za lepoto svojega kraja kot doslej.

Med Grintovcem in Ljubljano

KAMNIK DOBI V KRATKEM AVTOMATSKO TELEFONSKO CENTRALO

Dosedaj Kamnik še ni imel avtomatske telefonske centrale, čeprav jih imajo že mnogo manjša mesta na Gorenjskem. Najdalje čez mesec ali dva pa dobi tudi Kamnik moderno avtomatsko telefonsko centralo. Okvirji za aparaturo so že vgrajeni, čaka se le na montažo same aparature, ki jo je dobavila tovarna »Siemens« iz Avstrije. Montažna dela nove avtomatske centrale pa opravljajo delavci podjetja »Tesla« iz Zagreba.

»SVILANIT« V KAMNIKU SE JE MOČNO RAZMAHNILA

V kamniški tovarni kravat, šalov in svilenih rut so letos močno dvignili produkcijo. V tkalnici svilenih izdelkov se je storilnost posameznega delavca dvignila za 37% lanske. Obrat je k temu začel delati na dve izmeni. Proizvodni plan bodo letos presegli za 40%. Tovarna ima veliko dela, ker je po njihovih izdelkih veliko povpraševanje. V novem letu bodo stopnjo akumulacije dvignili od 564 na 900. Razen tega pa prično na spomlad graditi novo tovarno iz lastnih sredstev.

TUHINJSKA DOLINA JE DOBILA TELEFONSKO ZVEZO.

Preteklo soboto so delavci oddelka za gradnjo PTT vzpostavili prvič telefonsko zvezo s Tuhinjsko dolino. Napeljali so telefon do Šmartnega, 12 km daleč iz Kamnika. V kratkem bo Kamnik dobil tudi neposredno zvezo s Štajersko preko Gornjega grada po dolini Črne, Linija še ni postavljena od Kamnika do Stahovice, dočim je od tod dalje že gotova.

MALA FOKLORNA SKUPINA, KI ŽE Z USPEHOM NASTOPA

Pred nedavnim so v Stranjah pri Kamniku ustanovili mladinsko foklorno skupino, ki jo vodi šolski upravitelj Vinko Dobnikar. Skupina je že prvič z lepim uspehom nastopila 29. in 30. novembra v Stranjah, Kamniku in v Črni.

TEDENSKA KRONIKA

Zdravniška služba

Dežurni zdravnik za Kranj in okolico se nahaja v poslopju bivše »Obutve«, Kranj, Poljska pot, tel. 216. Pozive na dom sprejema dežurna bolničarka po telefonu 218. Zdravnik bo obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

Dežurna zdravniška služba na območju ljudskega odbora mestne občine Jesenice od 12. do 19. decembra 1952 dr. Avgust Tancar, Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU je do nadaljnega zaprto zaradi zunanjih gradbenih del na fasadi gledališča.

Kino

Domžale: 12. in 14. dec. ameriški film »Neptunova hči«; 17. in 18. dec. nemški film »Katica«.

Mestni kino Jesenice: 12. do 15. decembra avstrijski film »Nesmrtni valček«; 16. do 18. decembra ital. film »Čudež v Milanu«; 19. do 23. dec. ameriški film »Prostor na soncu«.

Koroška Bela - Javornik: 12. do 14. decembra angleški film »Mi otroci«; 19. do 21. decembra ameriški film »Draga Ruth«.

Kamnik: 12. do 16. amer. film »Njeno maščevanje«; 17. do 21. dec. amer. film »Hotel Sahara«.

»Storžič«, Kranj: do 14. decembra angleški barvni film »Čarobna temnica«. 14. decembra ob 21. uri italijanski film »Čudež v Milanu«; 15 in 16. decembra »Fant s trobento«. V nedeljo, 14. decembra **matineje:** ob 8.30 uri »Čarobna temnica«, ob 10 uri »Glas v viharju« in ob 14. uri **nove risanke.** Predstave ob delavnikih ob 16., 18 in 20. uri, v nedeljah in praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri.

»Svoboda« Stražišče: 12. do 14 decembra ameriški film »Glas v viharju«. - - Predstave v petkih ob 19. uri, v sobotah ob 17. in 19. uri, v nedeljah ob 15., 17. in 19. uri. V nedeljo 14. decembra **matineji:** ob 8,30 **nove risanke**, ob 10. uri barvni film »Čarobna temnica«.

»Zadružnik«, Primskovo: 12. do 14. decembra italijanski film »Čudež v Milanu«. Predstave v petkih ob 19. uri, v sobotah ob 17. in 19. uri in v nedeljah ob 15., 17. in 19. uri. V nedeljo, 14. dec. ob 9. in 11. uri ameriški film: »Zakaj se borimo« (Prva dva dela. Uvod v vojno in nacisti napadajo).

Obveščamo obiskovalce, da so vse kinodvorane v Kranju zakurjene.

»Partizan« Škofja Loka: 12. do 14. decembra francoski film »Ljubimca iz Verone«; 15. do 21. angleški film »Henrik VIII.«.

Lastnik in izdajatelj OOOF Radovljica, Kranj in Ljubljana-okolica. / Urejuje uredniški odbor. / Odgovorni urednik Dušan Baudek. / Naslov uredništva in uprave: Kranj, Savski breg 2/I. / Telefon štev. 475. / Izhaja vsako soboto / Ček. rač. 624-90200-7. / Tiska Gorenjska tiskarna, Kranj. / Celoletna naročnina znaša 300.— din, polletna 150.— din, četrtletna 75.— din, mesečna 26.— din, posamezna številka 6.— din.

Ljudski odbor

mestne občine Kranj

OBVEŠČA VSE ŽIVINOREJCE, DRŽAVNA POSESTVA, EKONOMIJE IN OSTALE, DA BODO S 15. DECEMBROM 1952 DALJE, VSAK PONEDELJEK ŽIVINSKI SEJMI NA SEJMIŠČU V KRANJU

Obveščamo vas, DA BO TUDI NAŠE PODJETJE S 1. JANUARJEM 1953 PRIČELO NA DROBNO PRODAJATI KURIVO:

Bukova in jelova drva, cela in razžagana, žamanje, vezano v kolobarje dolge 20 cm ali vezane v butarice.

Vsak dan imate možnost nabaviti kurjavo po konkurenčnih cenah na našem lesnem skladišču pri železniški postaji od 7. do 16. ure. — Poleg tega vam na drobno nudimo deske, morale, polmorale, letve in podobno, lesne izdelke vseh vrst in dimenzij.

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE KRANJ

Trgovsko podjetje „MERKUR" v Kranju

sporoča svojim cenjenim odjemalcem, da bo v angro skladiščih inventiral od 15. do 31. decembra 1952, v „Detajlu" pa od 22. do 31. decembra 1952 in jih naprosi, da se s potrebnim blagom oskrbijo pravočasno!

MERKUR VELEZELEZNINA KRANJ